

Venla Kilpi

HAMEROOLI

Drag-artistin puvustus

Miss Drag Queen 2011 -kilpailuun

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Toukokuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 18.5.2011	
Tekijä(t) Venla Kilpi		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma, teatteripuvustus	
Nimeke Hamerooli – Drag-artistin puvustus Miss Drag Queen 2011 -kilpailuun			
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa drag-artisti Miss Jan'ille puvustus Miss Drag Queen 2011 -kilpailuun. Miss Jan toimi toimeksiantajanani tässä prosessissa. Työssäni perehdyin drag-kulttuuriin, hankin tietoa havainnoimalla muutamia drag esityksiä, sekä katsoin Miss Jan'nin aikaisemmista esiintymisistä videoita. Kokosin tietoa myös esiintymisvaatteen suunnittelusta, sekä mies- ja naisvartalon eroavaisuuksista.</p> <p>Suunnitteluprosessini apuna käytin Lamb & Kallalin (1992) kehittämää vaatetussuunnittelun kehysmallia sekä suunnittelun reunaehtojen määrittelemiseksi käyttäjälähtöistä FEA-mallia. Malli on kehitetty yksilölle tai ryhmälle yksilöitä, joten se soveltui hyvin esiintymisvaatteen suunnitteluun.</p> <p>Pohdin työssäni, millä keinoin miehen vartalosta saisi naisen vartalon muotoisen, koska toimeksiantajani on mies, joka viihdyttääkseen muita, esittää naista. Hänen kilpailunumeronsa kestää kolme minuuttia ja hän vaihtaa sinä aikana pukuja kolmesti. Suunnittelin ja toteutin kolme pukua, joista ensimmäinen muuntautuu kahdeksi erilaiseksi tyyliksi. Pukujen piti olla naisellisia, upeita, säihkyviä ja niiden tuli kuvastaa Miss Jan'in tyyliä. Halusin itse, että puvut ovat laadukkaat ja antavat minusta tekijänä hyvän vaikutelman. Pukuja suunnitellessa pohdin muun muassa pukujen päällekkäin puettavuutta, riisuttavuutta ja näyttävyyttä. Jatkokäyttöä ajatellen pukujen tulee toimia myös kokonaisuudesta irrotettuna.</p> <p>Puvut olivat toimeksiantajani päällä Miss Drag Queen -kilpailuissa 1.4.2011 ja ne jäivät sitten Miss Jan'nin käyttöön esiintymisasuiksi. Pukujen käyttäjänä toimeksiantajani arvioi puvut, ja antoi minulle kirjallisen palautteen niistä. Arvioin itse prosessia FEA-mallin avulla. Puvut saivat jo kilpailun aikana tuomaristolta kehuja. Ja palautteesta käy ilmi myös toimeksiantajani tyytyväisyys.</p>			
Asiasanat (avainsanat) FEA-malli, drag queen, drag -kulttuuri, esiintymisvaate, puvustus			
Sivumäärä 64 s.	Kieli Suomi	URN	
Huomautus (huomautukset liitteistä)			
Ohjaavan opettajan nimi Satu Kivimäki Seija Silvennoinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Jan Frimodig / Free me productions	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis May, 18 2011	
Author(s) Venla Kilpi		Degree programme and option Degree Programme in Design, Theatre Costume Design	
Name of the bachelor's thesis Skirt Role – Drag -artist costuming to Miss Drag Queen 2011 -competition			
Abstract <p>The objective of this thesis was to design and produce drag artist Miss Jan's costuming to Miss Drag Queen 2011 competition. Miss Jan was my client in this process. In my work I studied the drag culture, collected information by observing a few drag shows and watched Miss Jan's earlier performances on video. I gathered information on how to design show costumes and on the differences of male and female bodies.</p> <p>To help the design process I used Lamb & Kallal's (1992) framework model for apparel design and the user-oriented FEA model to determine design boundaries. The model has been developed for individuals or groups of individuals and was therefore well suited for show costume design.</p> <p>My work includes a discussion on how to convert a man's body into a woman-shaped body because the client is a man who enacts a woman to entertain others. His competition number lasts three minutes and he changes costumes three times during that time. I designed and executed the three costumes, the first of which transforms into two different styles. The costumes were to be feminine, gorgeous, shimmering and support Miss Jan's style. I also wanted the costumes to be of high quality and give a good impression of me as a designer. In the design work I considered costume splendor and also how to easily dress and undress the costumes on top of each other. For further use the costumes must also function separately.</p> <p>The costumes were worn by my client in Miss Drag Queen competition on 01.04.2011 and remained in Miss Jan's use. The client estimated the costumes and gave me written feedback. My self-assessment of the process was based on the FEA model. The costumes received compliments from the judges already during the competition and client satisfaction was reflected in the feedback.</p>			
Subject headings, (keywords) FEA-model, drag queen, drag -culture, show costume, costuming			
Pages 64 p.		Language Finnish	
URN			
Remarks, notes on appendices			
Tutor Satu Kivimäki Seija Silvennoinen		Bachelor's thesis assigned by Jan Frimodig / Free me productions	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	SUUNNITTELUN KEHYSMAALLI	2
3	SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT.....	4
	3.1 Drag -artisti Miss Jan	4
	3.2 Drag – kulttuuri	6
	3.3 Havainnointi tiedonhankintamenetelmänä.....	10
	3.4 Suunnittelun näkökulmat	15
4	DRAG -ARTISTIN ASUJEN SUUNNITTELU	19
	4.1 Esiintymisvaatteen vaatimukset	19
	4.2 Miehen vartalosta naisen vartalo.....	20
	4.3 Taustanauhasta ideoiksi	22
	4.4 Ideoista luonnoksiksi.....	27
	4.5 Luonnoksista kaavoiksi	33
	4.6 Materiaalivalinnat	34
5	PUKUJEN TOTEUTUS	37
	5.1 Valmistusvaihe	37
	5.2 Teatterimaiset ratkaisut	39
6	ARVIOINTI	44
7	POHDINTA	48
	LÄHTEET	51
	KUVALÄHTEET	53
	LIITTEET	
	1 Palautekysely toimeksiantajalleni	
	1(2) Toimeksiantajani palaute	
	2 (1- 4)Miss Drag Queen 2011 kilpailijat	

1 JOHDANTO

Olen huomannut jo useasti, kun olen ollut eri teattereissa töissä tai muissakin työpaikoissa, että pukujen salamavaihdot ovat tuottaneet aina päänvaivaa. Koko kiinnostuksenikin alaa kohtaan on lähtenyt kyseisestä ”taikatemposta”. Vuonna 2003 olin Helsingin kaupunginteatterissa katsomassa Tuhkimo musikaalia, jossa Tuhkimon likainen siivousmekko vaihtui lavalla muutamassa sekunnissa prinsessamekoksi. Siitä lähti syvempi innostus alaa kohtaan, ja nimenomaan nämä ”taikatemppumaiset” vaatteiden vaihdot kiehtovat minua. Siksi haluankin tutkia niitä enemmän.

Opinnäytetyöni käsittelee drag artistin puvustamista, nopeita salamavaihtoja yleisön edessä sekä pukujen päällekkäisyyttä. Drag aiheena on kiinnostanut minua jo pidemmän aikaa, vaikken ollut ikinä yhtään esitystä nähnytään. Mutta jo tieto siitä, että dragiin liittyy hienoja asuja ja erikoisia ratkaisuja puvustuksen suhteen on todella kiinnostava, sekä se näytävävyys, kun koko esitys rakentuu esteettiseen illuusioon!

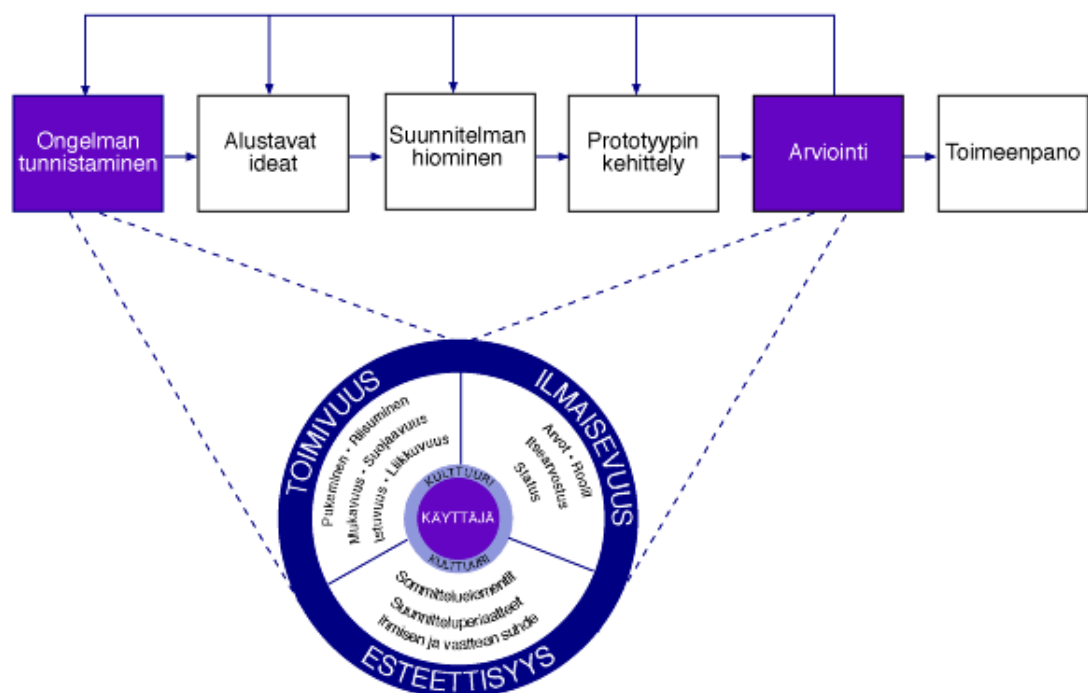
Koin aiheen kiinnostavan minua niin suuresti, että halusin tutustua siihen syvemmin ainakin opinnäytetyöni verran. Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii helsinkiläinen drag-artisti Jan Frimodig, drag nimeltään Miss Jan. Koin hyvin tärkeänä, että opinnäytetyölläni on toimeksiantaja, koska silloin en tekisi työtä vain itselleni, ja toimeksiantajan läsnäolo työssä kannustaisi minua työssäni eteenpäin. Frimodig etsi itselleen ompelijaa, ja otin häneen yhteyttä loppusyksystä 2010 ja ehdotin yhteistyötä. Hänen tarkoituksenaan oli ensin saada promo-asu ja korsetti itselleen, mutta kun kerroin, että tekisin opinnäytetyöni aiheesta, hän keksi mehukkaamman idean, Miss Drag Queen –kilpailut. Sovimme, että tulen suunnittelemaan ja valmistamaan hänelle esiintymis-/kilpailu-asun Miss Drag Queen 2011 -kilpailuun. Kilpailu järjestetään Helsingissä, ravintola Don’t Tell Mamassa 1.4.2011. Se tuntui hyvältä aikataululta ajatellen myös opinnäytetyötäni.

Tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa naiselliset, toimeksiantajani tyylin mukaiset ja toimivat esiintymispuvut. Haluan myös itse, että puvut ovat laadukkaat ja antavat minusta tekijänä hyvän vaikutuksen. Tulen käyttämään prosessissa apuna Jane M. Lambin ja M. Jo Kallalin (1992) kehittämää vaatetussuunnittelun kehysmallia sekä varsinaisen suunnittelun apuna käyttäjälähtöistä FEA -mallia, jossa otetaan huomioon yksi-

öllisen vaateen suunnitteluun tarvittavat näkökulmat, toimivuus, ilmaisevuus ja esteettisyys.

2 SUUNNITTELUN KEHYSMALLI

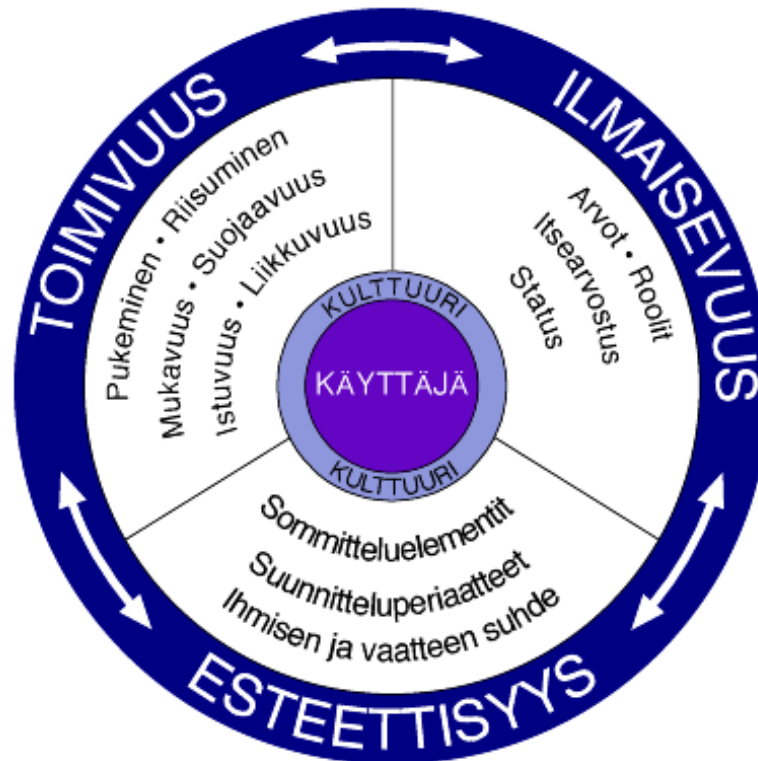
Vaatteiden suunnittelu on luova ongelmaratkaisuprosessi. Jane M. Lamb ja M. Jo Kallal (1992) ovat analysoineet vaatteita erityisesti käyttäjän ja erityistarpeiden näkökulmasta ja kehittäneet suunnitteluprosessin tueksi käyttäjälähtöisen vaatesuunnittelun kehysmallin (kuvio 1.). Malli on kehitetty yksilölle tai ryhmälle yksilöitä (Lamb & Kallal 1992, 43), joten se sopii hyvin myös esiintymispuvun suunnitteluun. Lamb & Kallal (1992, 43) toteavat, että suunnitteluprosessin lähtökohtina ovat käyttäjän toiveet ja tarpeet. Mallin mukaan suunnitteluprosessin vaiheet ovat ongelman tunnistaminen, alustavat ideat, suunnitelman hiominen, prototyypin kehittäminen, arviointi ja tuotteen valmistus.

KUVIO 1. Vaatesuunnittelun kehysmalli (Lamb & Kallal 1992, Suomennos Koskenurmi-Sivonen)

Valitsin tämän kehysmallin opinnäytetyöhöni selventämään suunnitteluprosessia. Lisäksi FEA-malli (kuvio 2.) auttaa ottamaan huomioon esiintymisvaatteen suunnittelussa tarvittavia seikkoja. Suunnitteluprosessi alkaa ongelman tunnistamisesta, jossa

analysoidaan käyttäjän tarpeet ja määritellään ongelma. Tämän jälkeen kehittyvät alustavat ideat, luonnoksia, visuaalisia ja verbaalisia tuotoksia, joita hiotaan suunnitelmiksi. Suunnitelmien pohjalta valmistetaan ja kehitellään prototyyppi. Arvioinnissa protokappaletta vertaillaan prosessin alussa tapahtuneeseen ongelmanasetteluun. Arviointia tapahtuu myös FEA-malliin määriteltujen kriteerien mukaan. Tämän jälkeen on toimeenpano eli tuotteen valmistus. (Lamb & Kallal 1992, 44 - 45.)

KUVIO 2. FEA-malli (Lamb & Kallal 1992. Suomennos Koskennurmi-Sivonen)

Suunnittelun lähtökohtia kuvaava FEA-malli (kuvio 2.) on olennainen osa koko suunnitteluprosessia. Sen avulla lähdetään suunnittelemaan, sitä voidaan käyttää suunnittelman hiomisen apuna ja sen avulla arvioidaan, kuinka hyvin kaikki kuviossa esiintyvät kriteerit täyttyvät valmiissa tuotteessa. FEA-malli on jaettu kolmeen eri osaluokkaan *toimivuus* (functional), *ilmaisevuus* (expressive) ja *esteettisyys* (aesthetic). Kaavion keskellä kulttuurin ympäröimänä on käyttäjä. Kulttuuri toimii ikään kuin suodattimena käyttäjän ja reunaehtojen välissä. Kulttuuri vaikuttaa siihen, mitä pidetään hyväksyttävänä ja suotavana vaatetuksena käyttäjälle. FEA-mallin avulla vaateen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon kaikki nämä osa-alueet. Ajatuksena on, etteivät ominaisuudet sulkisi toisiaan pois. (Lamb & Kallal 1992, 43.)

Esimerkiksi taitoluistelijan pukua suunniteltaessa tulee muun muassa *toiminnallisuudessa* huomioida, ettei puku rajoita liikkumista tai liikeratoja. Puvun tulee olla mukava päällä, eikä se saa hiertää ihoa. Puvussa olevien koristeiden ei saa antaa vaarantaa luistelijan ja hänen parinsa turvallisuutta. Koristeiden sijoittaminen oikeisiin kohtiin vaatii myös tarkkuutta, väärin kohtiin sijoitetut tai liian löysästi kiinnitetyt koristeet saattavat tarttua sormiin ja luistimen teriin aiheuttaen näin vaaratilanteita. Rakenteiden ja koristeiden tulee taitoluistelijan puvussa olla kestäviä. Myös helppohoitoisuus on tärkeä seikka, joka tulee huomioida pukua suunniteltaessa, sitä kun saattaa tulla käytettyä monena perättäisenä kilpailupäivänä. (Lamb & Kallal 1992, 45.)

”Pukusuunnittelijan tulee *ilmaisevuuden* kannalta ottaa huomioon puvun monimutkaisuus, jonka tulee vastata luistelijan taitotasoa”, mitä yksityiskohtaisempi puku, sitä taitavampi luistelijä. Puvun tulee olla yksilöllinen, omaperäinen sekä visuaalinen. Pukuun tulee sisällyttää sanattomia vihjeitä yleisölle ohjelmasta. Usein yleisö on hyvin kansainvälistä, jolloin puvun viestin tulee olla selkeästi ymmärrettävissä. Puvustuksen *esteettisyydellä* voidaan korostaa vartalon liikkeitä. Puvun värityöskin on tärkeä. Puvun visuaalisuuden tulee tukea taiteellisesti koko ohjelmaan. Valaistuksen vaikutus puvun väriin tulee myös osata huomioida. FEA-mallissa määritellyt kriteerit ovat standardeja, joilla pukua arvioidaan arviointivaiheessa. (Lamb & Kallal 1992, 45.) Tulen huomioimaan omassa suunnittelussani, FEA-mallissa esiintyvät suunnittelun näkökulmat: esteettisyyden, toimivuuden ja ilmaisevuuden, jotta saavuttaisin parhaan mahdollisen tuloksen.

3 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Suunnitteluni lähtökohdat perustuvat käyttäjälähtöiseen FEA-malliin. Prosessi alkaa ongelman tunnistamisella, mikä tarkoittaa projektissani, että analysoin käyttäjän tarpeen. Toimeksiantajani on pukujen käyttäjä, ja häntä ympäröi drag-kulttuuri. Selvitän muun muassa toimeksiantajaltani saamieni ajatusten avulla, mitä minun tulee ottaa huomioon suunnittelussa. Tutkin myös esiintymisvaatteesta kertovaa kirjallisuutta, ja havainnoin muutamia drag-esityksiä.

3.1 Drag -artisti Miss Jan

Henkilö nimeltä Jan Frimodig on drag-artisti Miss Jan'in takana. Jan on tehnyt dragia jo noin viitisen vuotta. Ensimmäinen esiintyminen hänellä on ollut 2006 vuoden Miss Drag Queen –kilpailussa sijoittuen heti kolmanneksi. Drag show artist –kilpailuun hän on myös ottanut osaa sijoittuen 2009 kolmanneksi ja 2010 syksyllä toiseksi. Hän kuvaa Miss Jan'in lavapersoonaa sanoin ”kevytkenkäinen ja paha suustaan”. Miss Jan'in show'hun ei kuulu look-alike –imitaatiot, joka siis tarkoittaa jonkun tietyn tunnetun artistin eleiden ja ulkonäön matkimista. Miss Jan tekee täysin omanlaistansa viihdettä, ”stayupia”. Hän luo tarinan yhdistelemällä musiikkikappaleita ja omaa puhettaan. Tämä soi sitten playbackina esityksissä, ja hän huulisynkkaa nauhan tahtiin.

Miss Jan haluaa viestiä esiintymispuvuillaan katsojille, että hän on upea ja säihkyvän kaunis nainen. Toimeksiantajani on hyvin pitkä (186cm) ja korkokenkineen (+12cm) hän on melkein kaksimetritinen. Hän on vartaloltaan hyvin hoikka ja hyvässä kunnossa. Hänelle esiintymispuvun tärkeimpiä ominaisuuksia ovat lavalla tapahtuvat nopeat ja helpot pukuvaihdot, joista saa WOW-reaktiota katsojille. Ja kun asu vaihtuu, tulisi myös tyylin vaihtua, jotta kontrasti olisi mahdollisimman suuri. Toimeksiantajani mielestä toimivuus, esteettisyys ja ilmaisevuus ovat kaikki hyvin tärkeitä osa-alueita pukuja ajatellen.

Sain toimeksiantajaltani aika vapaat kädet suunnitteluun, mikä on tietenkin hyvä asia suunnittelijan kannalta, mutta se tuo myös paineita. Emme tunne toimeksiantajani kanssa etukäteen toisiamme, joten pyrin häntä haastatteleamalla saamaan selville, mitä hän puvuilta vaatii. Olen myös etsinyt hänestä kuvia ja katsonut videoita hänen aiemmista esityksistä ja sitä kautta päässyt tutustumaan artistiin. Nykyään on niin helppo tehdä taustatutkimusta Internetin avulla. Tämä helpotti ainakin minun työtäni, koska asumme molemmat eri paikkakunnilla, eikä toimeksiantajallani ollut tiedossa alkuvuodesta esiintymisiä, joita olisin päässyt seuraamaan.

Pukuja tulee olemaan yhteensä kolme, jotka kaikki puetaan päällekkäin. Toimeksiantajani vaatimuksena on, että lavalle tultaessa puku olisi todella näyttävä ja huomiota herättävä, seksikäs se saa olla, mutta ennen kaikkea tyylikäs. Helma voisi olla ensimmäisessä puvussa aluksi pitkä ja sitten lyhentyä ja taas pidentyä. Alla olevat puvut ei tietenkään saisi paljastua yleisölle, joten niiden pitää pysyä piilossa.

3.2 Drag – kulttuuri

Tässä luvussa tarkastelen drag kulttuuria, valotan dragin historiaa ja asemaa nykyajan viihdemuotona. FEA-mallissa kulttuuri on sijoitettu ympäröimään käyttäjää, ja se on suunniteltu toimimaan ikään kuin suodattimena, mitä pidetään hyväksyttävänä käyttäjän pukeutumisessa. Drag-kulttuuri on mielestäni hyvinkin vapaamielinen, enkä koe sen rajaavan mitään. Koen pikemminkin, että sillä on rikastuttava vaikutus käyttäjän mahdollisuuksiin pukeutua.

Drag queen on naiseksi pukeutuva mies, joka esiintyy yleisölle. Usein tämän vaatetus, meikkaus ja muu ulkoasu on korostetun naisellinen. Peruukit, korkokengät ja vastaavat liittyvät drag queen -kulttuuriin. Drag king on vastaavasti mieheksi pukeutuva nainen, mutta drag king -kulttuuri ei ole samalla tavoin vakiintunut kuin drag queen -kulttuuri. Drag-esityksissä imitoidaan usein pop-kulttuurin diivojen eleitä näiden esittämän äänilevymusiikin säestyksellä. On myös joitakin drag queeneja, jotka laulavat itse. (ranneliike.net 2011.) Drag queeneissa on enemmän naista kuin keskivertonaissessa. He sonnustautuvat korsetteihin ja pitkiin sukkiin, koruihin ja upeisiin kankaisiin, peruukkeihin, kampauksiin ja lavameikkiin – stereotyyppisen naisen koristeisiin. Glamourin huippuaikojen jälkeen 1970 –luvulla useimmat naiset lakkasivat käyttämästä tekoriipsiä ja korkokenkiä, mutta drag queenit eivät koskaan luopuneet glamourista. Drag queenit ovat joskus naisten parodioita, mutta useimmiten he ovat supernaisia. He ruumiillistavat kaiken sen naisellisuuden, jonka naiset hylkäsivät ultrafeministisinä vuosina, ja pitävät pystyssä peruukki- ja glamourteollisuutta, kun suurin osa naisista on kääntänyt niille selkänsä. (Baldwin 2010, 123.)

Dragin historia liittyy yhteen homo-, lesbo- ja transyhteisöjen ja näiden alakulttuurien kanssa. Dragia tuskin olisi ilman niitä naisellisen homomiehen ja miehekkään lesbonaisen stereotypioita, jotka näkyivät selvinä jo 1800-luvun puolella ja jotka elävät yhä ainakin valtaväestön mielikuvituksessa. Pukeutumisessa näkyvät sukupuolieron merkit ovat nekin vaihdelleet aikojen kuluessa. Sukupuolen ohella vaatteilla on lisäksi ilmaistu säätyä, myöhemmin yhteiskuntaluokkaa. (Aarnipuu 2010, 17, 20.)

Länsimaisen näyttämötaiteen historia on täynnä toisen sukupuolen esittämistä aivan sen alusta, klassisesta kreikkalaisesta teatterista asti. Kaikki sukupuolirajoja ylittävä

teatteri ei ole dragia tai dragin historiaa, mutta selviä rajoja on mahdoton vetää, ja dragshow on joka tapauksessa osa näyttämötaiteen värikästä jatkumoa ja samojen esivanhempien perillisiä. Dragin ja teatterin suhde on joka tavalla moniulotteinen. Antiikin Kreikassa näyttämölle pääsivät vain miehet. Naisten esiintyminen näyttämöllä ei ollut sopivaa eikä sallittua Euroopassa ennen 1600-lukua. Naiset naisrooleihin päästännyt siirtymävaihe 1600-luvun loppupuolella on todennäköisesti yksi merkittävä käänne, jonka kautta klassisen teatterin naisesityksistä on siirrytty lähemmäs nykyisen kaltaista dragia. Pitkin historiaa on ollut joukko ihmisiä, jotka ovat vastustaneet teatteria ylipäänsä nimenomaan siksi, että siellä ihmiset esittävät ihan muuta kuin ovat. (Aarnipuu 2010, 31 - 33.)

Nykymuotoinen drag alkoi löytää omaa ilmettään 1800-luvun muuttuvassa viihdemaa-ilmassa varieteen ja kabareen lomassa. Sanoja ”drag” ja ”queen” on todennäköisesti käytetty jotakuinkin nykyisessä merkityksessä juuri 1800-luvun puolivälin tienoilta asti. Naiseksi pukeutuvaan miesprostituoituun on viitattu ilmaisulla ”drag about” tai ”flash the drag”. Sanalla ”queen” taas on jo tuolloin viitattu naiselliseen homomieheen, mutta sitä ei todennäköisesti ole assosioitu ylvääseen kuningatarhahmoon vaan se on johdettu huonomaineista naista ja prostituoitua tarkoittaneesta ”queanista”. (Aarnipuu 2010, 37 - 39.) Tämä selvensi minulle miksi niin moni drag queen haluaa ehkä itseään kutsuttavan mielummin dragartistiksi.

Nykymuotoisen dragshow’n synty on osa laajempaa ravintola- ja showviihteen historiaa. Kehityksen katkaisi Euroopassa toinen maailmansota. Viihde ei kuitenkaan väistynyt, rintamalla jos missä tarvittiin mielialaa kohottavia ja arjesta irrottavia hetkiä. Hamerooleja tekivät niin kiertävät ammattilaisviihdyttäjät kuin sotilaat itsekkin. Yhdysvalloissa drag nousi lavoilta 50-luvulla, Suomessa elettiin silloin aika toisenlaisessa todellisuudessa ja oltiin vielä autuaan tietämättömiä suuren maailman dragista. Toki elokuvissa nähtiin miehiä mekoissa ja naisia housurooleissa. (Aarnipuu 2010, 39 - 48.) Itsekin muistan nähneeni elokuvissa, tv:ssä tai teatterissa miehiä mekoissa. Tuotannoista mieleeni tulee muun muassa *Piukat Paikat*, *The Producers* – kevät koittaa Hitlerille, *Hullujen häkki* sekä Aarnipuun (2010) muistuttama Pekka ja Pätkä puistotäteinä.

50-luvun yhteiskunnallinen ilmapiiri ei vielä rohkaissut suomalaisia toteuttamaan itseään dragtaiteilijoina. Sukupuolirajojen koetteleminen haaskahti epäilyttävältä ja homo-

seksuaalisuus oli tuolloin vielä niin rikos, sairaus kuin syntikin. Vasta 70-luvun lopussa alettiin vähitellen puhua ”dragista” ja tehdä sitä estradiviihteenä muidenkin kuin oman kaveripiirin iloksi. Asenneilmapiirin vähittäinen vapautuminen vaikutti epäsuorasti myös dragin tekemisen mahdollisuuksiin. (Aarnipuu 2010, 49 - 50.)

70-luvulla ruotsalainen dragryhmä After Dark herätti kiinnostusta ja innosti suomalaisiakin kokeilemaan. Rolle Paukun ryhmä teki Suomen ensimmäisiä drag esiintymisiä, ja 80-luvulla drag show oli selkeästi ylittänyt kynnyksen hororavintoloista valtavirtaviihteen puolelle, vaikka show’t toteutettiin edelleen lähinnä harrastuspohjalta laadusta kuitenkaan tinkimättä. Drag show’t alkoivat kiinnostaa 90-luvulla entisestään. Silloin oli jo syntynyt useampia esiintymisryhmiä kuten esimerkiksi Les Femmes, Army of Sisters, Les Boys, Superdames. Puvustaminen oli varsinaista kilpavarustelua. (Aarnipuu 2010, 108.) Yksittäisten drag-artistien nousu alkoi 90-luvun puolivälistä, jolloin kansaa ryhtyi ilahduttamaan omaa linjaansa kulkenut Sirkka Tälli. Drag show oli vakiinnuttanut asemansa monipuolisena ja alati uusiutuvana ilmiönä homoyhteisössä, ottanut uusia haasteita vastaan ja astunut selkeästi myös valtakulttuurin alueelle, ulos ravintoloista teatterilavoille. (Löija 2007, 87 - 93.)

2000-luvun alussa esiin tullut Raijan Air näytti, että vain luovuus on rajana tehdessä uudenlaista suomalaista drag show’ta. 2000-luvulle tultaessa oli kilpailtu jo muutama vuosi Miss Drag Queen –tittelistä. Kilpailu on tuonut vuosien varrella estradeille ison joukon drag-artistejä, ja drag show’n elinvoimaisuus on ollut jatkuvasti taattu. Vuonna 2000 Jarkko Valtee kruunattiin dragin kuningattareksi, joka on yhdessä Osku Heiskasen kanssa siirtynyt drag show’n täysammattilaisiksi. Heiskasen ja Valteen tausta ryhmänä on StepUp Dancers –ryhmä, jonka piirissä heidän drag-artistin uransa alkoi. Heidän menestyksekkään show’nsa taustalla ovat hyvät työskentelyolosuhteet. StepUpin puolesta heillä on käytössään täydellinen puvusto, ompelijat sekä mahdollisuus tilata laadukkaat peruukit ulkomailta. Suomalainen drag show on kulkenut varovaisista mekkoiluista kotibileissä täysin ammattimaiseen omilla nimillä tapahtuvaan työskentelyyn. (Löija 2007, 94.)

Nykyään dragistä puhuttaessa käsiteviidakoon on häkellyttävän helppo sotkeutua, eikä dragin marginaalialueiden sanasto suinkaan avaa tätä monimutkaista labyrinthia. Ilmiössä on kyse niin monikerroksisista ihmisenä olemisen muodoista, että määritelmät hämärtävät näkökenttää tehokkaasti. Ja se lienee tarkoituskin. (Cadia 2010, 13.)

Naista, joka tekee dragia, kutsutaan drag kingiksi. Aiheesta voisi kertoa toisen opin-
näytetyön verran, joten en nyt sukella tässä sen pidemmälle. Jotkut mies dragit tekevät
myös miesnumeroita eli mies, joka on pukeutunut naiseksi, joka esittää miestä. Esi-
merkiksi drag -artisti Jukka Kuronen esittää Teräsbetonin Aholaa. (Kuva 1)

KUVA 1. Jukka K. esittää Teräsbetonin Aholaa

Suomessa ammatikseen dragia tekeviä löytyy nykyään ainakin kourallinen. Suomen
kuuluisimpia lienevät jo mainitut Jarkko Valtee ja Osku Heiskanen. Heidän lisäksi
Jukka Kuronen, Miss Divet – alias Marko Vainio, Pola Ivanka, Mega-Paula sekä Ni-
koLa pukeutuvat ammatikseen naisen vaatteisiin. Kaikki he ovat ponnistaneet Miss
Drag Queen voitollaan yleisön suosioon. Nikola kiteyttää hyvin, mitä dragilta vaadi-
taan: ”Drag show on taitojen yhdistämistä.” (Pikkanen 2011, 11.)

2000-luvulla drag on kehittynyt entisestään. 2000-luvun alussa show’t perustuivat
pitkälti look-alike –imitaatioihin ja vaatteiden vaihtoon. Nyt vuonna 2011 drag on
yleistynyt niin, ettei tehdäkään enää perinteistä look-alikea, vaan hahmo on luotu itse.
Ja drag artistit ovat usein ammattitanssijoita tai heillä on teatteritaustaa. Erityisesti
tanssilliset ominaisuudet ovat kehittyneet huimasti. Valtee sanoi syksyllä 2010, Puoli
Seitsemän ohjelmassa, että ”Show on kehittynyt huimasti, ammattitaito on lisääntynyt
koko shown ympärillä. Tarkoitus on kuitenkin pysynyt samana, eli viihdyttää ihmisiä
ja näyttää heille jotakin uutta.”. (Valtee 2010.)

Ravintola DTM (Don’t Tell Mama) on järjestänyt Miss Drag Queen® -kilpailuja jo
vuodesta 1997, jolloin DTM:n Riitta ”Ritu” Suominen loi tämän tapahtuman. DTM on
vuosien mittaan tehnyt MDQ®-kilpailusta laadukkaan ja huomattavan mediatapahtu-

man. Se tunnetaan alusta saakka nimellä Miss Drag Queen® Contest. Kilpailun vuotuiset voittajat saavat oikeuden käyttää MDQ®-titteliä tunnustuksena menestyksestään kovatasoisissa kisassa. Tämä meriitti lisää huomattavasti kantajansa työmahdollisuuksia. Niinpä kilpailu kerää joka vuosi suuren määrän kilpailijoita. (Miss Drag Queen – kilpailujen Internet -sivut, 2011.)

Vuonna 2007 MDQ®-kilpailua uudistettiin ja se sai vetäjikseen Jarkko Valteen ja Osku Heiskasen. Myös tuomariston kokoonpanoa supistettiin. Jokainen kilpailija saa esiintyä 3minuutin ajan, vapaavalintaisen ohjelmansa. Uutuutena esitykseen on saanut viimeisenä kahtena vuotena ottaa kaksi avustajaa lavalle. Tuomaristo kommentoi kilpailijoiden suorituksia heti esityksen jälkeen. Vuoden 2009 voittajan valinnassa mukana oli ensimmäistä kertaa mediaraati tuomariston lisäksi. (Miss Drag Queen -kilpailujen Internet sivut, 2011.) Vuonna 2007 Mega-Paula halusi oman uuden kilpailun osuvammalla nimellä ja perusti Suomeen toisen Drag-kisan, Drag Show Artist -kilpailun. Uusi kilpailu otettiin vastaan lämpimästi ja tervetulleena. 2009 kilpailun voitti Suomen Talentista tuttu Laila-Annikki Koivunen. Mega-Paulan järjestämät Drag-kisat ovat olleet vuosittain suuri menestys. (Drag Show Artist -kilpailun Internet -sivut, 2011)

DTM:n MDQ –kilpailut ovat olleet monelle artistille mainio ponnahduslauta julkisuuteen. MDQ on kuitenkin enemmän kuin pelkkä kilpailu, se on myös yhteisöllinen tilaisuus ja seurapiiritapahtuma, jossa käydään tapaamassa tuttuja ja arvostelemassa pukuja. Kilpailun ja sen voittajien saama näkyvyys on osaltaan siirtänyt dragia viihdemuotona alakulttuurista valtavirtaan.

3.3 Havainnointi tiedonhankintamenetelmänä

Observointi eli havainnointi on kaiken tieteellisen työskentelyn perusedellytys. Se soveltuu kaikenlaisen tutkimusaineiston kokoamiseen. Havaintojen teossa käytetään aisteja tarkemmin kuin tavallisissa arkitilanteissa. Havainnot kertovat, mitä ihmiset tekevät, miltä asiat näyttävät ja tuntuvat ja se eroaa siitä, mitä ihmiset sanovat niiden olevan. Havaintojen teko ei kohdistu pelkästään verbaaliin asioiden ilmaisuun, vaan siihen lasketaan mukaan myös kehon kieli, eli mm. ilmeet, eleet, asennot, liikehdintä. (Anttila, Pirkko 2005, 189.)

Havainnoin tässä opinnäytteessäni kolmea drag-esitystä, joista tein muistiinpanoja. Käytin havainnointitekniikkana jäsentämätöntä eli strukturoimatonta observointia, joka Anttilan (2005, 190-191) mukaan merkitsee, että kaikki havainnot talletetaan muistiin erilaisia välineitä käyttäen ja koottu aineisto jäsennellään jälkeinpäin. Tein kenttämuistiinpanoja esityksissä ja niiden jälkeen kotona vielä kirjasin ylös muistissa olevat asiat, joita en ehtinyt esityksen aikana tehdä. Otin myös mahdollisuuksien mukaan kuvia esityksistä.

Havainnoin esityksissä puvustusta, mm. kuinka se on toteutettu, miten pikavaihdot toteutetaan ja millaisia materiaaleja puvuissa on käytetty. Ja koska tiesin jo etukäteen hieman, mitä ensimmäiseltä esitykseltä voi odottaa, mietinkin, kuinka hyvin Jarkko Valtee ja Osku Heiskanen pystyvät toteuttamaan look-alike – puvustuksen. Jarkko Valtee on nimekäs suomalainen pukusuunnittelija, ja siksi olikin todella hienoa päästä katsomaan, kuinka hän oli toteuttanut puvustuksen itselleen. Odotukseni olivat korkealla. Toinen esitys oli täysin erilainen, halusin ehdottomasti päästä katsomaan erilaisia esityksiä. Kolmas esitys jota pääsin havainnoimaan, oli samantyyppinen kuin ensimmäisenä näkemäni show.

Jarkko Valtee ja Osku Heiskanen

Ensimmäinen drag show, jonka näin oli Jarkko Valteen ja Osku Heiskasen Showhat! - drag show. Paikkana oli intiimi teatteriravintola Kaksi Kanaa Helsingissä. Toimeksiantajani oli kertonut etukäteen minulle, että heidän show'nsa perustuu look-alike - imitaatioihin, playbackiin ja vaatteiden vaihtoon. Olen ihailut Jarkko Valteen teatteri-/musikaalipuvustuksia jo monesti aiemmin, joten olinkin asettanut itselleni kovat odotukset heidän esiintymisestään. Petyin hieman, koska he tekivätkin vaatevaihtonsa sermien takana lavalla. Peruukkeja he kyllä vaihtoivat yleisönkin edessä. Show'n jälkeen jututin Jarkko Valteeta lyhyesti, ja hän valotti minulle hieman sermien takana tapahtuvia todella nopeita vaatevaihtoja. Puvut ovat sermien takana todella tarkassa järjestyksessä, ja ne ovat laitettu Valteen sanoin ”palomiestyyllisesti kasoihin”, jotta niihin voi konkreettisesti ”vain hypätä sisään”. Valtee myös kertoi, että kömmähdyksiäkin käy, kasa voi kaatua ja puvut mennä sekaisin, vetoketju on eräänkin kerran hajonnut kiireessä. Niistä tilanteista on kuulemma kyllä selvitty luovuutta käyttäen ja improvisoiden. Hän tietenkin myös ottaa nopeat vaihdot huomioon jo pukuja suunnitellessaan. Valtee siis suunnittelee omansa sekä Osku Heiskasen kaikki esiintymispuvut.

Esiintyjien puvut olivat mielestäni viimeisteltäviä sekä hienoista ja erikoisemmista materiaaleista toteutettuja. Jarkko Valteen ja Osku Heiskasen esityksessä oli muutaman artisti-imitaation kohdalla käytetty toppauksia, kylläkin hyvin karrikoidusti (kuva 2).

KUVA 2. Jarkko Valtee Mariah Careyna (Takapuolitoppaus) ja Osku Heiskanen Dolly Partonina (Rintatoppaukset)

Oli hauska huomata kuinka pienillä muutoksilla Valtee taikoi Paula Koivuniemestä Kirkan, näyttäen meikissään ja rintatoppauksissaan silti aivan Kirkalta. Valtee myös suunnittelee puvustukset niin, että saman alaosan kanssa esittää useamman hahmon vaihtamalla vain yläosaa ja peruukkia. Puvuissa oli myös rohkeita halkioita, jotka kuitenkin näyttivät todella hyviltä ja heille sopivilta. Valteen Madonna-hahmon puvussa oli myös kiilat kainaloissa. Puku oli paljettikangasta ja tekonahkaa, jotka ei anna kovinkaan liikkumisvaraa esiintyjälle. Kiiloilla saatiin nyt myös kädet nousemaan tarpeeksi ylös, jotta yleisö näki ”uskottavamman” Madonnan. Madonna-puvussa oli mielestäni liian lyhyt helma, kun Valtee nosti käsiänsä, alushousut vilkahtivat (kuva 3). Olin yllättynyt kuinka tiukkoja ja kireitä housuja he pystyivät käyttämään paljastamatta sukupuoltaan.

KUVA 3. Jarkko Valteen Madonna, jolla vilkkuu alushousut

Pola Ivanka

Toinen drag show, jota pääsin seuraamaan, oli täysin erilainen. Pola Ivanka esiintyi Helsingissä Vuotalolla. Yleisö istui aivan esiintyjän nenän edessä, itse istuin ensimmäisessä pöydässä, josta oli täysin esteetön näkymä artistiin. Pola Ivanka ei vedä playbackkinä, vaan laulaa itse, ja hän vaihtoi pukua vain kerran, senkin väliajan aikana. Hänen esityksensä ei perustu look-alike –imitaatioon, vaan hän ilmeillään, olemuksellaan, maneereja matkien sekä tietenkin kappalevalinnallaan kertoo yleisölle, kenestä on kyse. Tietenkin perinteiset glitter/paljetti showelementit löytyivät hänenkin puvuistansa. Pola Ivanka on näyttävän näköinen nainen, siis mies.

Polalla oli päällään kaksi erilaista pukua. Molemmat puvut olivat hihattomia. Olisin ehkä valinnut toisin. Puvut eivät istuneet mielestäni kovin hyvin hänelle. Hän oli hie-man isokokoisempi ja tasapaksu, lantiota ei näkynyt laisinkaan. Sain kuulla toimeksiantajaltani, että Pola kiinnittää rinnat pukuihin, hänellä ei siis olisi rintaliivejä, joiden avulla rinnat pysyisivät paikallaan. Nyt näytti siltä, että hänen rintansa oli noussut liian ylös, ja puvun leikkaukset kärsivät siitä. Rinnan alle tarkoitettu linja nousi rinnan päälle, ja rintamuotolaskokset olivat missä sattui (kuva 4). Molemmissa puvuissa oli rohkeat halkiot. Mutta toisen puvun halkio herätti huomioni. Se näytti siltä, kuin sillä olisi jälkeinpäin yritetty korjata leikkausvaiheessa sattunutta vahinkoa. Halkio oli aivan liian korkea ja tyylitön. Peppukin vilkahteli välillä, ja luulen, ettei se ollut kumminkaan tarkoitus. Lisäksi pisti silmään, että Pola yhdisti täysin kultaiseen pukuunsa hopeakorut surutta.

KUVA 4. Pola Ivanka

Jukka K. & Miss Divet

Kolmantena esityksenä näin Jukka K. & Miss Divetin yhteisshow'n Tampereen Musiikkiteatteri Palatsissa. Istuin edessä, mutta jonkin verran sivussa, paikka ei ollut paras mahdollinen. Nyt osasin jo hieman vaatia esitykseltä jotain ja olinkin matkannut katsomaan esitystä ihan siitä syystä, että Miss Divet vaihtaa pukunsa lavalla. Olin lukenut Miss Divet'in haastattelun ennen esitystä ja siinä Divet sanoo, että hänen show'nsa perustuu ”nopeisiin vaatevaihtoihin lavalla eli sermin takana ei käydy.”. Pian esityksen alettua tein huomion, ettei hän vaihtanutkaan pukuja lavalla vaan lavan takana. Myös Jukka K. vaihtoi pukunsa lavan takana.

Oli hienoa päästä itse seuraamaan Jukka K.'n ja Miss Divet'in esiintymistä, koska heitä on paljon verrattu Jarkko Valteeseen ja Osku Heiskaseen, ja ihan syystä. Heidän esityksensä olivat samantyyllisiä. Yhteensä noin tunnin kestäneeseen esitykseen mahtui yli neljäkymmentä hahmoa ympäri maailman. Vaatteissa oli joissakin kohti käytetty niin kutsuttua ”iho-nettiä” eli ihoa matkivaa kangasta. Sitä käytettäessä pitäisi kuitenkin tarkasti miettiä, mihin kohtaan sitä laittaa ja miten peittää ruman reunan, jos kangas ei täysin ole oman ihon sävyistä. Mielestäni iho-netin olisi esimerkiksi hyvätulla kaulalle asti ja antaa kaulakorun peittää kankaan reuna. Olin myös hieman yllätynyt, että puvut olivat melko yksinkertaisia, ja tuntui että ne oli jo nähnyt (Valteen ja Heiskasen esityksessä). Miss Divet'in ja Jukka K.'n puvuista osa oli liian lyhyitä ja alushousut vilkkuivat.

Kävin kentällä havainnoimassa kolmea erilaista drag show'ta. En ollut aiemmin nähnyt dragia kuin elokuvissa tai teatteriesityksissä, jotka mainitsin jo aiemmin, joten ei ollut mitään mihin verrata ensimmäistä esitystä. Olin toki lukenut dragista ja seurannut mediasta ja lehdistä Jarkko Valteen ja Osku Heiskasen uraa sekä Miss Divet'iä, ja Jukka K. oli tuttu koulussamme aiemmin tehdystä Ria-Noore Haimon (2005) opinnäytetyöstä. Edellä mainitsemieni esitysten lisäksi olen tehnyt havaintoja toimeksiantajani tekemästä show'sta katsoen erilaisia videoita youtube.com –netti sivustolta.

Yhteenvetona voin todeta, että kaikki esitykset ovat olleet viihdyttäviä, ja niitä oli ilo seurata. Olisin kaivannut enemmän naisellisempia muotoja esiintyjille. Vaikka heillä oli pukujen alla aluskorsetit muotoja tuomassa, se ei mielestäni riittänyt. Mielestäni rinnat olisivat saaneet olla huomattavammat sekä lantio ja takapuoli pyöreämpi. Jukka K. esiintyi paljon ”ilman” alaosaa, vain aluskorsettiin kuuluvat mustat stringit jalassa. Tai jos hänellä oli joku alaosa, oli se mielestäni liian lyhyt, mikä oli hämmentävää. Alushousut vilkkuivat kaikissa muissa esityksissä paitsi Polan esityksessä. Kysyinkin toimeksiantajaltani, onko alushousujen tarkoitus vilkahtaa yleisölle, koska olin huomannut hänen esityksessään saman. Hän vastasi minulle hymyillen, ettei näin todella ole tarkoitus olla, alushousujen näkyminen ei ole mikään tarkoituksellinen ”juttu”. Jäinkin ihmettelemään miksi niin monella ne sitten ylipäätänsä vilkahtivat, koska minulle se loi huolimattoman vaikutelman. Muuten puvut olivat pääosin näyttäviä, kimalletta ja puuhkaa oli riittämiin. Totesin myös, että jos ei esitä look-alikea, on materiaalin hyvä olla erikoinen ja näyttävä. Paljettikangas oli ehdottomasti upeimman näköistä yleisöstä katsottuna.

3.4 Suunnittelun näkökulmat

Käyttäjän tarpeiden ja halujen tunnistaminen edellyttää suunnittelukriteerien laatimista. FEA-mallissa nämä on luokiteltu *toimivuudeksi, ilmaisevuudeksi ja esteettisyydeksi* (Lamb & Kallal 1992, 43). Toimeksiantajani kanssa keskustelemalla, kuunnellen hänen toiveensa ja vaatimuksensa, sekä havainnoimalla drag-esityksiä ja katsomalla videoklippejä toimeksiantajani aikaisemmista drag-esityksistä, olen valinnut FEA-mallin sovellukseeni seuraavanlaiset kriteerit (Kuvio 3).

KUVIO 3. Oma sovellus FEA-mallista

Toimivuus

Lamb & Kallalin (1992, 43) mielestä toimivuudessa tulee huomioida esimerkiksi suo-
jaavuus, mukavuus, istuvuus, riisuttavuus ja liikkuvuus. Suunnitellessani Miss Jan'in
pukuja tulen huomioimaan työssäni vaatteiden *istuvuutta*, *liikkuvuutta*, *pukujen päälle-*
käisyyttä, *riisuttavuutta* ja *päällä pysyvyyttä*. Vaatteiden toiminnalliset näkökohdat liit-
tyvät sen hyödyllisyyteen (Lamb & Kallal 1992, 43). Esimerkiksi sadetakki on hyö-
dyllinen sateella, takin pinnan takia. Koska toimeksiantajani esitys perustuu nopeisiin
vaatevaihtoihin lavalla, ei esiintymispuvuksi kelpaa tavallinen mekko. Mekossa on
oltava erikoiset toiminnalliset ratkaisut esimerkiksi riisuttavuudessa, jotta se toimisi
esityksessä. Pukujen pois riisuminen tulisi toimia moitteettomasti, jotta puvut olisivat
täydellisiä.

Tärkein asia, johon aion työssäni panostaa, on pukujen *päällekkäin puettavuus* ja *riisuttavuus*, ne ovat työni juju. Pukujen päällekkäin puettavuuden kanssa monet drag-artistit kamppailevat. Usein vaatteita vaihdetaan hyvin nopeasti joko lavalla tai lavan takana, riippuen artistin tyylistä tehdä showta. Pukuja olisi oltava paljon päällä, koska aina ei ehdi vaihtaa kokonaan uutta asukertaa päälle tai käymään sermin takana. Miss Divet'in show nimenomaan perustuu vaatevaihtoihin lavalla, ”Se on yksi osa show'ta, jossa katsoja voi seurata, miten se käy ja mitä sieltä seuraavaksi tulee.”. (Kurvinen, 2010.)

Suunnittelussa tulee myös huomioida esiintymisen kesto, tässä tapauksessa esiintyjä tulee olemaan lavalla vain kolme minuuttia. Jokaiselle puvulle jäisi noin minuutin pituinen aika olla päällä. Pukujen tulee siis todella toimia virheettömästi, jotta kolme minuuttia menee esiintymiseen eikä pukujen riisumiseen. Mallien tulee olla periaatteessa aika yksinkertaisia, ettei kiinnityksiä tulisi liikaa tai niistä tulisi liian vaikeita, koska *riisuttavuus* ei saisi kärsiä. Tässä tietenkin huomioin toimeksiantajani toiveita ja FEA-malliin asettamiani kriteerejä.

Esiintymispuvussa *liikkuminen*, sekä *istuvuus* ja *päällä pysyvyys* tuo tietenkin myös haasteita toteutukseen. Näkemissäni esityksissä pisti silmääni, etteivät puvut välttämättä istuneet kovin hyvin kaikille esiintyjille. Voihan olla myös niin, että ”tavalliselle” yleisölle puvut olivat täydelliset eivätkä he moisia huomanneet. Mutta pukujen takia paikalle mentyäni ja ammattini huomioiden, katsellessani silmä kovana pukuja, panin merkille muutamia virheitä. Pukujen *istuvuus* on tärkeä seikka esiintymispukua valmistettaessa. Jos puku ei istu, on näyttelijällä/esiintyjällä ikävä olla lavalla, ja se vaikuttaa hänen esiintymiseensä. Drag-esiintymispukujen tarvitsee siis olla myös käytännöllisiä. Erikoisia materiaaleja on hankalampi hoitaa, mutta esiintymisvaatteen huoltoa ajatellen, sen helppohoitoisuus ei edes ole niin tärkeässä roolissa kuin arki-vaatteessa. Esimerkiksi paljettikankaat eivät kestä pesua.

Esteettisyys

Drag-show perustuu suurelta osin visuaalisuuteen, joten mielestäni on hyvin tärkeää, että huomioin seuraavat kriteerit suunnittelussani: *näyttävyyys*, *tyylikyys*, *materiaalit* ja *väritys*. Lamb & Kallalin (1992, 43) mukaan vaatteen esteettiset vaatimukset liittyvät elementteihin, joilla luodaan miellyttävää muotoilua kuten linjakkuus, muoto, väri,

laatu sekä malli. Tässä työssä muodolla halutaan ilmaista naisellisuutta, joten olen valinnut sen ilmaisevuuden puolelle.

Puvustuksessa kokonaisuuden tulee toimia ja olla esteettisestikin ehyt. *Näyttävyyys* ja *väritys* pitää huomioida materiaaleja valitessa. Juhlakankaat ovat yleensä hyvin näyttäviä ja tyylikkäitä. Toimeksiantajani toiveena oli, että pukujen välillä olisi kontrastia. Puvut olisivat kaikki erivärisiä, tällä tavalla yleisö varmasti huomaa puvun vaihtuvan. Puvun kauneus on todella tärkeää. Koko show on riippuvainen siitä miltä artisti näyttää. Ulkonäköön ja *materiaalien* laatuun on esiintyvän artistin syytä panostaa. Esimerkiksi liimapaljettikangas kimaltelee eri tavalla kuin paljettikangas, jossa paljetit ovat ommeltu yksitellen kiinni ja pääsevät liikkumaan. Tällä tavalla valmistetut paljettikankaat myös kestävät huomattavan paljon paremmin artistin kovassa käytössä. *Tyylikkyys* on otettava huomioon suunnitteluvaiheessa, muodot on oltava pehmeitä ja naisellisia, ja tyylin pitää kuvastaa Miss Jan'nia. Tyylikkyyttä on myös pukujen toimiva kokonaisuus. Näyttämöpuvun ilmaisu ei saa olla liian räikeää, eivätkä tekniset vaatimukset saa rajoittaa puvun ulkonäköä (Sotti 2009, 116.)

Ilmaisevuus

Ilmaisulliset näkökohdat liittyvät puvun symboliseen viestimiseen (Lamb & Kallal 1992, 43). FEA-malliin olen kirjannut seuraavanlaiset kriteerit ilmaisevuuden suhteen, *persoonallisuus*, *naisellisuus*, *materiaalit*, *vakuuttavuus* ja *muoto*. Drag-artisti haluaa viestiä esiintymisvaatteellaan olevansa nainen ja olla siinä vakuuttava. Vaate on symboli, josta katsoja voi tulkita erilaisia merkityksiä. *Muodolla* halutaan korostaa tässä tapauksessa naisellisuutta, ja siksi erilaisilla leikkauksilla ja toppauksilla haluan ohjata katsojan silmää oikeaan kohtaan.

Miss Jan'in tyyli on *persoonallinen* ja vähän ”bimbo-blondi”, mutta hän haluaa silti olla tyylikäs ja *vakuuttava*. Tämä tulee huomioida materiaaleja valittaessa, että ne tukevat toimeksiantajani mieltymyksiä. Drag artistin *naisellisuus* koostuu monista eri tekijöistä, kuten peruukista, meikistä, vaatteista ja asusteista. Toki muun muassa myös eleet ja liikehdintä kuuluvat naiselliseen rooliin. Toimeksiantajani valmistautuu henkisesti esiintymiseen samalla, kun hän meikkaa ja pukee, mihin menee hänen omien sanojensa mukaan yleensä n. puoli tuntia ja esityksen jälkeen taas puoli tuntia, jotta hän on oma itsensä. Tämä vaikuttaa mielestäni hyvin lyhyeltä ajalta saada mies näyttämään naiselta.

4 DRAG -ARTISTIN ASUJEN SUUNNITTELU

Suunnittelukehystä noudattaen tässä luvussa käsittelen ensin alustavia ideoita, joista valitaan parhaimmat ja työstetään hiomalla suunnitelmaa. Olen suunnitellut mielessäni pukuja jo siitä asti, kun tapasimme ensimmäisen kerran toimeksiantajani kanssa, ja hän kertoi MDQ -kilpailuun osallistumisestaan. Haasteena suunnittelussa on pukujen päällekkäin puettavuus ja nopeat vaihdot lavalla unohtamatta sitä, että naisellisia puolia korostavat puvut suunnitellaan miehen vartalolle.

4.1 Esiintymisvaatteen vaatimukset

Vaateen on tuettava artistin esitystä ja oltava muunneltavissa ehkäpä uudeksi puvuksi. Puvun on annettava esiintyjälle tunne, että se toimii päällä ja antaa näin itsevarmuutta esiintymiseen ja vapauttaa esiintymään huolettomasti. Pohjimmiltaan pukusuunnittelijan työ on tukea esiintyjän roolia, ja auttaa tätä rakentamaan roolille maailma, jossa hän esiintyy (Nadoolman Landis 2003, 21.).

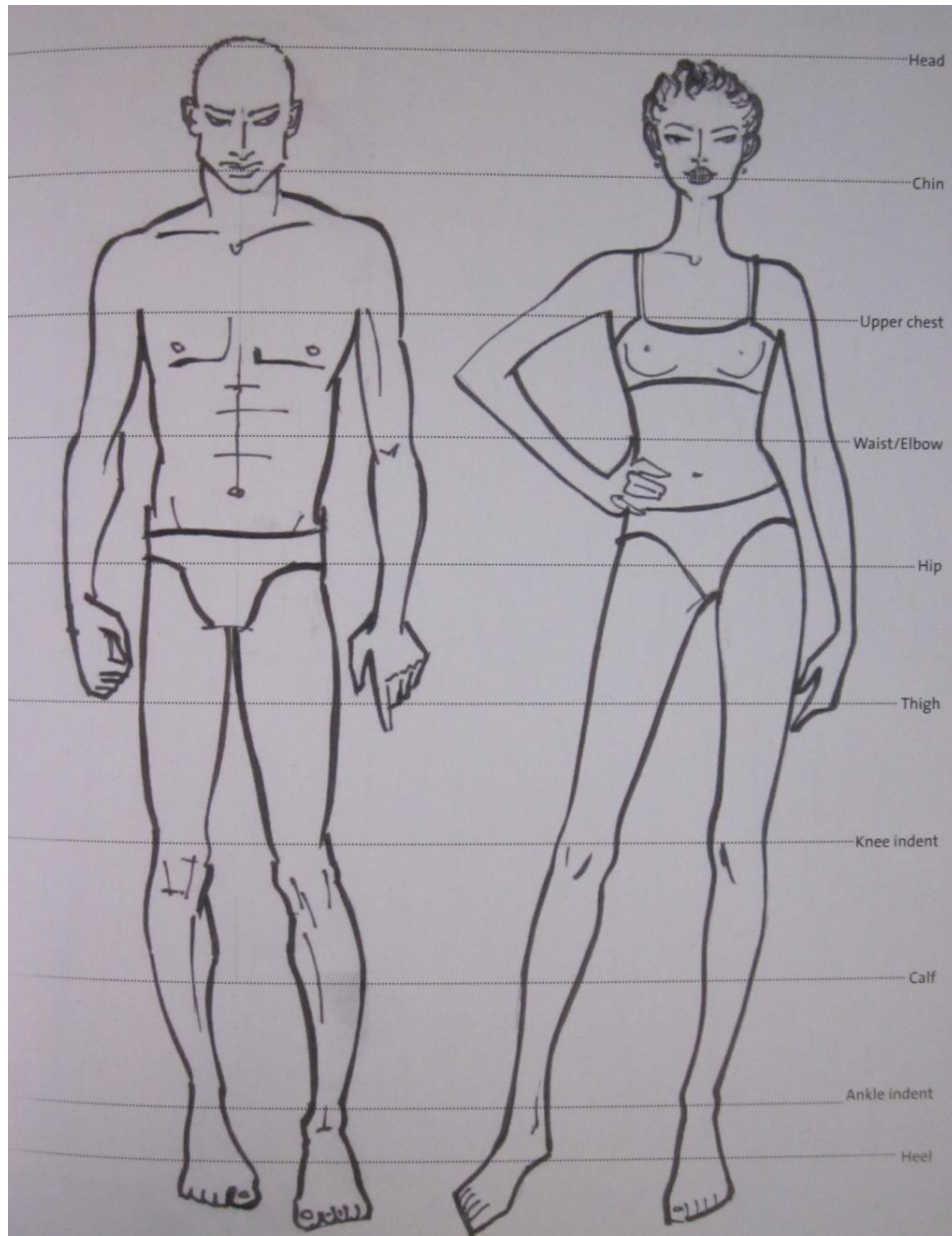
Nykyhetken tunnetuimpia kotimaisia iskelmätähtiä esittäessään perinteinen drag-artisti turvautuu asukokonaisuuksiin, jotka ovat iskostuneet suomalaisten mieleen kaikkein parhaiten ja saavat yleisön tunnistamaan parodian kohteen salamannopeasti. Useimmiten tämä tarkoittaa vaatteita ja kampauksia vuosikymmenten takaa. Tehokainta drag lienee silloin, kun sukupuolten välillä on tunnistettavissa mahdollisimman näkyviä eroja kaikessa koristautumisessa ja kaunistautumisessa, ruumiin karvoituksen trimmaamisessa, elekielessä, tilankäytössä ja kasvojen pienimpienkin lihasten liikuttelussa. Dragkuningatar muuttuu takahuoneen peilin edessä arkisesta, kenties hyvinkin huomaamattoman näköisestä miehestä kansainvälisen luokan kaunottareksi, jota palvotaan lähes jumalolentona. Perinteinen dragshow on paitsi hauskaa viihdettä myös nimenomaan esteettinen elämys. Oikeat vaatteet auttavat näyttelijää eläytymään rooliinsa, ja tämä tarkoittaa oikeastaan aina hivenen toisenlaiseen sukupuoleen eläytymistä. Naisroolissa oleva naisnäyttelijä ei ilmaise naiseutta lavalla samalla tavalla kuin kotonaan, omissa vaatteissaan ja tutuissa kengissä. Toisen sukupuolen näytteleminen, omasta poikkeavaan sukupuoleen eläytyminen, on silti aivan erityinen haaste. (Aarnipuu 2010, 18-20, 30-31)

Joanna Weckmanin (Salmela & Vanhatalo 2004, 14) mielestä näyttämöpuku voi olla taideteos sinänsä, esimerkki suunnittelijan ja toteuttajan tiedoista ja taidoista. Puku on silti ensisijaisesti olemassa esiintyjän yllä, osana häntä ja hänen hahmoansa. Esiintyjälle puku ei ole osa katsomosta nähtävää visuaalista kokonaistaideteosta vaan käsin kosketeltava, kaikin eri aistein koettava ”toinen iho”. Puku herää henkiin esiintyjän yllä, hengittää hänen tahtiinsa. Vaikka esiintyjä on poissa, puvussa on hänen muotonsa. Puvustus kehystää esitystä alusta loppuun asti (Hilferty, Ebrahimiam 2006, 63).

4.2 Miehen vartalosta naisen vartalo

Nykyään miesten ja naisten välisiä eroja pidetään ensisijaisesti biologisina. Vaatetuksella saadaan tuotua esiin erityisesti fyysisiä eroja, esimerkiksi miesten vaatteilla korostetaan leveitä hartioita, naisilla tiukat trikoovaatteet tuovat esiin naiselliset muodot.

Mitä eroavaisuuksia miehen ja naisen vartalossa sitten on? Kuvassa 5 on mies ja nainen rinnakkain, jolloin on helppo vertailla vartaloja keskenään. Molemmilla sukupuolilla vyötärö on kapein kohta. Siitä ylös- ja alaspäin vartalo levenee. Lantion ja hartioiden suhde on erilainen, naisella hartiat ovat lantiota kapeammat, miehellä suhde on päinvastainen. Yläraajojen muodossa näkyy suuria eroja. Miehen käsivarret ovat lihaksikkaat, vähemmät pyöreät ja sileät kuin naisen. (Barcsay 1986, 284) Nämä ovat niin sanottuja standardivartaloita, joten yksilölliset vartalot saattavat poiketa huomattavasti standardeista. Minullakin on naispuolisia ystäviä, joilla on leveät hartiat sekä miespuolisia ystäviä joilla on melko poikkeuksellisesti leveä lantio.

KUVA 5. Miehen ja naisen vartalot

Mieleeni heräsi ensimmäisenä kysymys, minkälaisia muutoksia täytyy naisten peruskaavaan tehdä, jotta puku istuisi miehen vartalolle. Vastausta ei tarvinnut kauaa miettiä, koska miehen vartaloa muutetaan toppausten avulla naisen vartaloa mukailevaksi. Tällöin kaavaan ei tarvitse tehdä kovinkaan suuria muutoksia. Kun syötin Frimodigin mitat tietokoneen kuositteluohjelmaan, oli kaava naisen peruskaavan mukainen. Mitat olin ottanut toimeksiantajaltani rintaliivi-toppausten kanssa tietenkin. Mitat eivät paljoakaan eronneet omistani, lantion kohdalta eniten. Siispä jäinkin pohtimaan, josko tekisin hänelle lantio-toppaushousut, jotka olin nähnyt jo aiemmin tv:ssä, jossa ne olivat kiinnittäneet mielenkiintoni.

Toimeksiantajani oli käyttänyt aiemmin rintaliiviensä täyteenä villasukkia tai lapasia, joten halusin ehdottomasti ommella liiveihin pesunkestävät, pysyvät täytteet. Miss Divet kertoi, että: ”Kerran tippuivat Britney –hahmon aikana silikonitäytteet lavalle.” (Kurvinen, 2010). Tätä en halua tapahtuvan toimeksiantajani esityksessä.

Jarkko Valtee (2010) kertoi, kuinka hän taikoo itselleen rinnat, hän kuvasi sen olevan: ”epämukavaa tunnetta, taitavaa meikkausta ja roudarin teippiä!” Hän kertoi samalla myös mikä on hyvien säärten salaisuus: ”Vinkki on sekä miehelle että naiselle, korkeat korot ja hyvät sukkahousut. Mitä pahemmalta tuntuu sitä paremmalta näyttää.”.

4.3 Taustanauhasta ideoiksi

Susan Hilfertyn (2006) sanoin: ”Pukusuunnittelu lähtee melkein poikkeuksetta aina tekstistä. Tekstistä ei ainoastaan saa informaatiota, vaan ennen kaikkea siitä saa ideoita. Teatteripuvustajalle teksti saattaa olla kappale musiikkia, pala koreografiaa tai näytelmän teksti, joka antaa alkusysäyksen suunnittelulle.” (Ebrahimiam 2006, 56). Minun alkusysäykseni suunnitteluun lähti liikkeelle, kun sain koeversion taustanauhasta. Analysoin nauhan eli purin sen auki (taulukko 1.) Esityksen rakenteen avulla selventyi pukujen lopullinen määrä.

TAULUKKO 1. Esityksen taustanauhan koeversio, taustanauhan purkaminen

taustanauhalla	aika	puku	mikä puku/look
Miss Jan tulee lavalle n.1min speak, jossa tapahtuu:	n.30sek.	Lavalle tultaessa puku on, - sykehdyttävä - näyttävä - upea	PUKU 1/ asukokonaisuus1
”-- täällä on niiiin kuuma”	n.30sek.	puku lyhenee/kontrastia edelliseen oltava - helma repäistään pois	PUKU 1/ asukokonaisuus2
”-- jotain peittävämpää tähän nyt”	n.10sek.	puku pitenee/kontrastia edelliseen oltava - repäistään pois	PUKU 2
”-- maestro, musiikkia” n. 2min (8 eri kappaleesta) koottu tarina	n.2min	muutos edelliseen - jää päälle - puku kauimmin päällä	PUKU 3

Kaikki neljä asukokonaisuutta tulevat olemaan toimeksiantajani päällä, kun hän menee lavalle, mutta yleisö saa nähdä vain yhden puvun/asukokonaisuuden kerrallaan. Tämä vaikutti suunnitteluun valtavasti. En välttämättä pystyisi toteuttamaan juuri sellaista pukukokonaisuutta, jollaista olin ajatellut, koska pukujen tulee olla päällekkäin. Kolmen minuutin show'n aikana pukuja on yhteensä kolme. Pukujen määrä oli hieman vaihtunut ensimmäisestä suunnitelmasta, mutta päädyimme tekemään kolme pukua tähän ohjelmanumeroon. Päällimmäinen eli ensimmäinen puku, muuntuu kahdeksi eri puvuksi/asukokonaisuudeksi, ennekuin se repäistään kokonaisuudessaan pois päältä. Tämän alla on puku 2, joka on vain hetken päällä, ja sen alta paljastuu vielä uusi puku, joka pysyy päällä ohjelmanumeron loppuun asti. Pukujen välillä tulisi olla kontrasteja mm. värit ja pituus ovat muuntuvia elementtejä, jotta yleisö huomaa puvun vaihtuvan.

Alkumusiikki lavalle tullessa on Tina Turnerin GoldenEye, joten alkutunnelmaksi haettiin hieman Bond tyttö -tyyliä, joskin lookin tuli olla sykehdyttävä ja katseidenkiinnittäjä. Tässä tuli huomioida pukujen päällekkäisyys, että kaikki lookit ja puvut on oltava jo esiintyjän päällä lavalle tullessa. Puku 2 tulee olemaan hyvin, hyvin pienen hetken vain päällä, joten mietin, kuinka paljon siihen kannattaisi panostaa. Puku 3 tulee olemaan päällä kauiten, ja yleisöllä on aikaa tuijottaa pukua. Sen tuli siis olla mielenkiintoinen ja näyttävä, ehkä hieman erikoisempikin.

Mielestäni oli hyödyllistä näyttää toisella tapaamiskerrallamme hänelle lehtiä ja kuvia, jotka olin ajatellut valita kollaaseihin. Hän sai tietää ajatuksiani ja minä sain hänen kuulla hänen mielipiteitään ja mieltymyksiään erimateriaaleihin ja muotoihin. Tämän perusteella oli helppoa lähteä kokoamaan itselleni avuksi kollaaseja, joista oli hyötyä suunnittelu vaiheessa. Kokosin materiaalikollaasin (kuva 6), kun aloin pohtia, millaisia materiaaleja dragartistin voisi olla mahdollista käyttää ja mitkä toisivat naisellisuutta ja glamouria pukuihin. Pukujen tulee myös erottua lavalta selvästi ja olla Miss Jan'in tyylinmukaisia.

KUVA 6. Materiaalikollaasi

Dragiin kuuluu kaikenlaiset säihkyvät ja kauniit sekä myös vähän yliampuvat materiaalit kuten paljetit ja glitter. Kuvat kollaasiin kokosin mutu-tuntumalla sekä toimeksiantajani toiveiden mukaan. Kävimme toimeksiantajani kanssa yhdessä kuvia läpi, ja etsimme sopivaa tunnelmaa kuvaamaan hänen toiveitaan ja minun visioitani. Kollaasin avulla lähdin etsimään saatavilla olevia materiaaleja.

Kollaasissa näkyy paljon kimaltavia, loistavia, hohtavia ja näyttäviä materiaaleja. Jalokivet kuvastavat glamouria ja niistä tulee mieleen hieno nainen. Kuvassa on myös kristalleja. Ajattelinkin, että niitä olisi voinut käyttää koristeena jossakin puvuista. Höyhenet ja plyymit ovat myös hyvin dragmaisia ja jopa kuuluvat drag esiintyjän ylle. Pohdin myös turkisten käyttöä, ja toimeksiantajalta kysyttyäni se sopi hänelle. Hän kertoi aiemmissa esiintymissään pukeutuneen joskus turkkiin, joten päätin antaa idean olla, keksin hänelle jotain muuta uutta. Kollaasista löytyy myös lamee-kangasta, joka onkin hyvin näyttävää esiintyjän päällä ja voisi mielestäni ”mauttomuudeltaan” sopia hyvin tähän työhön. Eniten kollaasissa on kuitenkin paljetteja, koska se oli toimeksiantajani pyyntö materiaaleista. Halusinkin etsiä kuvia paljettivaatteista, koska en ollut työstänyt aiemmin paljettikangasta, oli minulla ehkä hieman ennakkoluuloja kankaasta. Taipuisiko se tahtomiini muotoihin, vaikka onkin ehkä hieman hankala

materiaali työstää. Teinkin huomion, että useat paljettikankaiset vaatteet ovat hyvin yksinkertaisia malliltaan, ehkä sen takia, koska materiaali itsessään on jo näyttävä.

Materiaalikollaasin perusteella mietin kankaita luonnoksiini ja juoksin kangaskaupoissa etsimässä näytteitä juhlavista kankaista. Kuvassa 7, näkyy keräämiäni näytepalasia kankaista, joita löysin ja joista sitten valitsimme toimeksiantajani kanssa yhdessä sopivimmat.

KUVA 7. Kangasnäytteitä

Ideakollaasia (kuva 8) lähdin tekemään, jotta saisin erilaisia ajatuksia suunnitteluuni. Lehtiä selaamalla ja kaupungilla kiertelemällä kameran linssiini osui mielenkiintoisia ideoita, joista voisin kehittää muotoja pukuihin, ja jotka ruokkivat mielikuvitustani. Kiinnitin huomiota myös pintoihin. Paljettikankaan ja farkun kontrasti olisi mielenkiintoinen. Halusin huomioida ideoinnissa myös toimeksiantajani upeat pitkät säät, joita en haluaisi peittää vaan antaa niiden näkyä. Kollaasissa on paljon täyspitkiä pukuja, koska halusin saada inspiraatiota ensimmäisen puvun muuntuvaan helmaan. Kollaasin vasemmassa alareunassa puolestaan on kuva merenneitomallisesta helmasta, jota itse pidän hyvin kauniina ja naisellisena iltapuvun muotona. Korostaahan leveä helma, joka on kapea polvien kohdalta, myös naisellista lantiota, jota tässä yritän toimeksiantajallani korostaa. Toimeksiantajani piti kovasti tästä merenneito-helmasta ja

melkein vaati itselleen samanlaista. Hän myös sanoi, että haluaisi pukujen olevan ihoa myötäileviä.

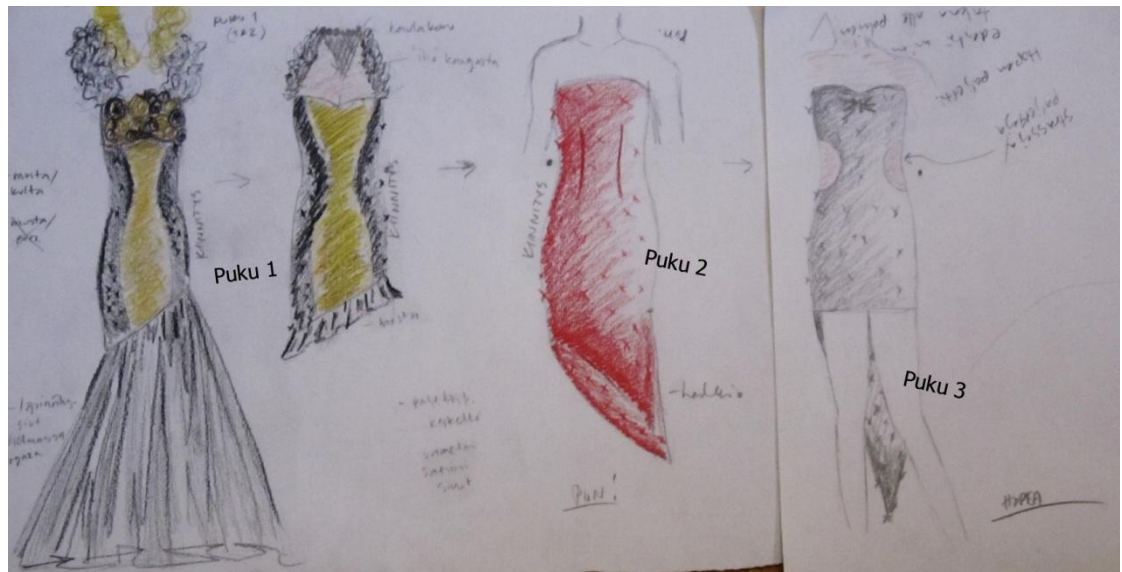

KUVA 8. Ideakollaasi suunnittelun tueksi

Kollaasin vasemmassa yläreunassa on kaksi kuvaa, joissa naisilla on iso kaulus. Näytin kollaasia toimeksiantajalleni ja hän innostui kauluksesta hyvin paljon. Viimeinen puku 3 on hänen päällään pisimpään, ja toimeksiantajani toivoi siitä ”pikkumustan” tyylistä, joten valitsin kollaasiin erilaisia kotelomekkoja. Eniten toimeksiantajani piti kollaasissa keskellä sijaitsevasta kultaisesta kotelomekosta, materiaali ei kuitenkaan ollut hänelle mieleinen. Kollaasin alareunassa on kuva Tina Turnerista, jonka puvussa

Tein joitakin pieniä kokeiluja mm. leikkasin suikaleita omista kankaistani ja muotoilin niitä sovitusnuken päälle.

Ensimmäisissä luonnoksissa halusin vain piirtää kaikkia mahdollisia mieleen juolahaneita muotoja. Tässä vaiheessa ei edes ollut tarkoitus piirtää täydellisiä kuvia, vaan enemmän listata ideoita paperille. Joukosta valikoitui neljä mallia (Kuva 10).

KUVA 10. Valitut mallit

Mallit ovat olkaimettomia toimeksiantajani toiveen mukaisesti, koska hänellä tulee olemaan peruukki, joka ulottuu dekolteelle. Peruukki (kuva 11) tarttuisi muuten ikävästi paljetteihin. Toimeksiantajani teetätti kilpailuun peruukin tämän kuvan perusteella. Kuvassa on toimeksiantajani ystävä, kuuluisia New Yorkilainen drag -artisti Sherry Vine.

KUVA 11. Peruukki

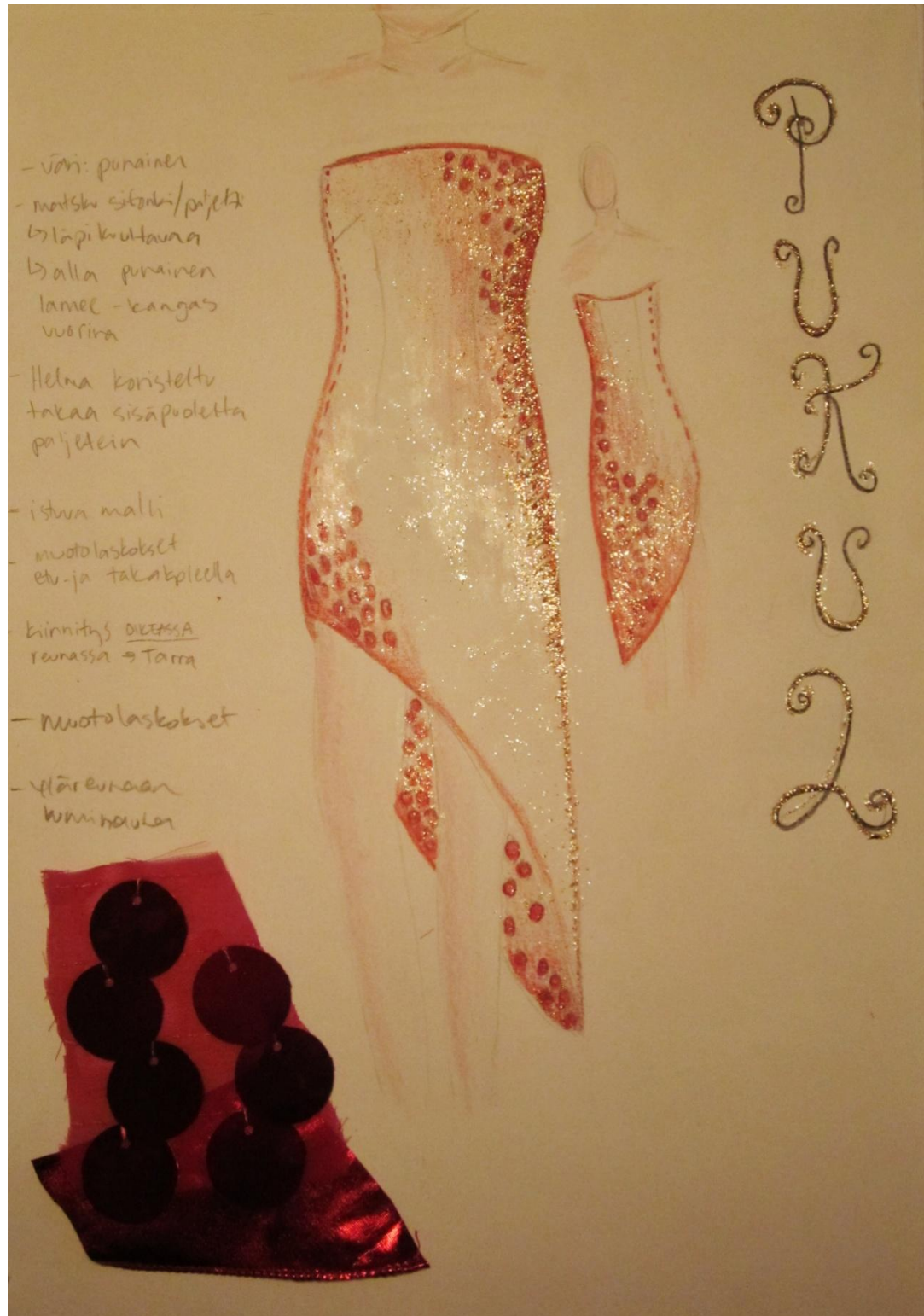
Toimeksiantajallani on myös näyttävä kaulakoru esiintyessään. Halusin kuitenkin tuoda yläosaan ainakin ensimmäisessä puvussa jotain erikoista. Ja koska ideakollaasissa oli kuva isosta kauluksesta, josta toimeksiantajanikin piti, halusin pohtia, miten sen saisi yhdistymään pukuihin ja miten toteuttaisin sen nopean riisumisen. Puku 2 syntyi, kun en tuntunut löytävän ratkaisua ensimmäisen puvun muuntamiseen vielä uudestaan pidemmäksi, joten päädyimme ratkaisuun, että valmistan puvun 2 kokonaan eri pukuna. Tuo myös enemmän kontrastia, kun puku kokonaisuudessaan vaihtuu useammin.

Valituista malleista kehittelin vielä toimivampia ja seuraavaksi esittelenkin esityskuvat malleista, joita lähdin työstämään puvuiksi. Puvussa 1 (kuva 12) on mustaa paljettikangasta sivuissa ja takakappaleella. Keskellä edessä on naisellisia muotoja korostava ja huomion kiinnittävä kultainen paljettikangas. Irtohelmassa on päällimmäisenä upea paljettiorganza ja sen alla tavallista mustaa organzaa tuomassa massiivisuutta ja kuohkeutta helmaan. Mallissa on olkain vain toisella puolella riisumisen helpottamiseksi. Olkaimeen on kiinnitetty kuohkea ja isohko organzakangas, tuomaan pukuun tasapainoa. Olkaimessa oleva organzakangas yhdistyy hienosti helmassa olevaan organzaan. Puvussa 1 kiinnitys tulisi toimeksiantajalleni luonnollisemmalle puolelle riisua vaate, eli vasempaan sivusaumaan tulisi kiinnitys. Puvussa 1 on siis irtohelma. Paljettiorganza helmassa tekee mielestäni viimeisen silauksen näyttävään aloituspukuun. Kun taustanauhalla kuuluu kohta ”tääl on niin kuuma” repäistään irtohelma pois, ja puvusta tulee paljastavan lyhyt. Helma on vino siksi, että puku olisi paljastava paljastamatta kuitenkaan liikaa. Helman irti saamiseksi pohdin tarranauhaa tai siimarakennetta (kts. kuva 25). Suunnitelmaan kuului myös rinnan päälle ”peittävä” koristeellinen läppä tuomaan muhkeutta rinnan kohdalle. Taustanauhalla soi kohta ”jotain peittävämpää tähän nyt”, ja silloin vaihtuu kokonaan uusi puku.

KUVA 12. Esityskuva, puku 1

Puvussa 2 (kuva 13) on punaista sifonkipaljettikangasta. Jotta yleisö takariviä myöten, huomaisi puvun vaihtuvan, tulee kontrastin olla suuri edelliseen pukuun. Puku 2 on malliltaan hyvin vartalon myötäinen ja malli on istuva. Helma on toispuoleinen ja takaa vähän pidempi kuin edestä. Takana helma on koristeltu sisäpuolelta, että

KUVA 13. Esityskuva, puku2

säihkyvyyttä olisi entisestään. Olin ensin suunnitellut halkiota pidemmälle sivulle, mutta totesimme toimeksiantajani kanssa sen olevan täysin turha. Koska materiaali ei ole joustavaa, tulee malliin ommella muotolaskokset eteen ja taakse. Materiaali on jo itsessään niin näyttävää, ettei se kaipaa kikkoja leikkauksilla, päinvastoin, nyt materi-

aali pääsee edukseen loistamaan. Toisin kuin puvussa 1 tässä puvussa kiinnitys on oikeassa sivussa, jottei esiintyjä repäisisi vahingossa useampia pukuja kerralla pois. Puku 2 vaihtuu viimeiseen pukuun, kun ”maestro, musiikkia” kajahtaa kuuluviin.

Puvussa 3 (kuva 14) on materiaalina upea hopean harmaa paljettikangas. Malli on

KUVA 14. Esityskuva, puku3

edestä minimittainen ja takaa siinä on pitkä häntämäinen liehuke. Sisäpuolelta koristeltu liehuke vilkahtelee kimallellen kauniisti esiintyjän liikkuesssa. Rinnan kohdalle suunnittelin pientä poimutusta, joka korostaisi rintoja. Tähän pukuun kiinnitys tulee taas edellisen puvun vastakkaiselle puolelle. Tämä on puku, joka jää esiintyjän päälle loppushow'n ajaksi. Ensimmäisessä suunnitelmassa puvun 3 sivuilla oli aukot, joihin olisi tullut ihonettiä sekä kimaltavia strasseja. Yritin myydä ajatustani toimeksiantajaleni, mutta hän ei pitänyt siitä. Aukot olisivat joutuneet lopulta olemaan kovin pienet, koska rintaliivien eikä alushousujen yläreuna olisi saanut näkyä aukoista. Halusin myös jättää puvun suhteellisen yksinkertaiseksi. Koska puvut vaihtuvat niin nopeasti ja ovat päällä kovin vähän aikaa, ei yleisö ehtisi kiinnittämään huomiota pieniin yksityiskohtiin. Näin upea paljettikangas ei tarvitse kovinkaan monimutkaista mallia. On osattava jättää kankaalle tilaa pukua suunnitellessa.

4.5 Luonnoksista kaavoiksi

Luonnosten jälkeen hion suunnitelmia ja kehittelin prototyyppejä tekemällä ensin peruskaavasta sovitettavan kangasversion ja sitten kuosittelemalla kaavat valittujen mallien mukaan ja tekemällä niistä omat protokangas versiot. Ajattelin ensin, että pukujen päällekkäisyys tulisi olemaan ongelma. Kaavoituksessa ei ollut kuitenkaan ongelmia pukujen päällekkäisyyden takia, ensinnäkin, koska valitut mallit olivat toimeksiantajani toiveen mukaan olkaimettomia, ja koska puvut olivat muotokieleltään samanlaisia. Helmat päädyttiin piilottamaan nostamalla ne ylös muiden pukujen alle.

Koin tärkeäksi tehdä peruskaavasta protoversion ja sovittaa sen, jotta näkisin, miten hyvin lähtökohtakaava istuisi toimeksiantajalle. Haasteena oli kuitenkin valmistaa suhteellisen suoralle miehen vartalolle naisellinen muoto. Tarvittiin siis toppauksia muodon aikaan saamiseksi, muun muassa rintaliivit sekä lantio- ja takapuolitoppauksilla olevat alushousut (kuva 15 - 16).

KUVA 15. Lantio/takapuolitoppaus housut KUVA 16. Rintaliivit, joissa täytettä

Peruskaavasta tehty proto istui hämmästyttävän hyvin toimeksiantajani vartalolle. Lisäsin toppauksia rintoihin, jotta saisin niistä isommat ja naisellisemmat sekä huomiota herättävät, tämä kuitenkin hyvän maun rajoissa. Toimeksiantajani oli tyytyväinen vahvaan mielipiteeseeni siitä, että hänen tulisi näyttää oikeasti naiselta lavalla ja myös siitä, että olen miettinyt keinoja saada tehtyä hänen vartalostaan naisellisempi. Siispä teinkin omasta aloitteestani hänelle yllätykseksi shortsit, joihin pystyi lisäämään toppauksia lantiolle. Kun seuraavassa sovituksessa annoin housut hänelle, hän ehdottomasti halusi myös takapuolen päälle toppausta, kun se kerrankin oli mahdollista. Hän oli salaa haaveillut tällaisista housuista! Idean housujen tekemiseen sain seurattuani RuPaul's Drag Race –nimistä amerikkalaista drag tv-ohjelmaa. Sarjassa melkeinpä jokaisella kisaajalla oli hienot alusasut, heillä oli topatut rintaliivit, korsetit, jotka taikoivat vyötärön muodon esiin, sekä alushousut, joissa oli lantio- sekä takapuolitoppauksia.

4.6 Materiaalivalinnat

Tein paljon työtä materiaalien valinnan ja hankinnan eteen, mikä osoittautuikin erittäin palkitsevaksi. Materiaalit ovat hyvin tärkeässä osassa esiintymisvaatetta tehtäessä. Niiden tulisi olla hengittäviä, koska lavalla ollaan usein todella kuumottavassa valaistuksessa. Materiaalien tulee olla myös näyttäviä. Juhlakankaat ovat yleensä hyvin näyttäviä ja erikoisia. Olisi ihana tilanne, jos materiaalit voisivat olla myös ainutlaa-

tuisia. Eihän kukaan haluaisi, että yleisössä istuu joku, jolta löytyy vastaavasta materiaalista tehty vaate. Vielä pahempi olisi tässä tapauksessa, jos toisella kilpailijalla olisi samanlaisesta materiaalista valmistettu puku.

Ehdotin toimeksiantajalleni materiaaleja laidasta laitaan. Näytin hänelle koetilkkuja mahdollisista vaihtoehtoista, mutta hän tuntui jo päättäneen mitä haluaa, paljetteja. Paljetit olisivat hänen mielestään tarpeeksi näyttäviä sekä lavalle että edustamaan Miss Jan'in tyyliä. Hänen aikaisemmat pukunsa ovat melkein poikkeuksetta kaikki olleet paljettipukuja, joten paljeteissa pysyttiin. Yritin kyllä ehdottaa rinnalle upeaa samettia tai näyttävää satiinia ja pitsiä, mutta tuloksetta. Esittelin toimeksiantajalle erilaisia materiaaleja (kts. kuva 7.). Pystyraidallisella kankaalla olisi voinut korostaa pituutta entisestään sillä on myös kaventava vaikutus (Anttila & Jokinen, 2000). Poik-
kiraitaisella kankaalla taas on päinvastainen, sitä kannattaa välttää vartalon leveimmillä kohdilla. Tässä olisi ollut hyvä käyttää sitä hyödyksi ja leventää kankaan avulla muotoja entisestään. Nyt en päässyt käyttämään kankaiden kuviointia hyödyksi, koska valitut kankaat olivat yksivärisiä, eikä kankaaseen ollut kudottu kuviota.

Paljettikankaista toimeksiantajallani oli myös painavaa sanottavaa. Paljetit eivät missään tapauksessa saisi olla liimapaljetteja, vaan niiden tulisi olla ommeltuja. Ommellut paljettikankaat kestävät huomattavasti paremmin, ja näyttävät arvokkaammilta ja kiiltävämmiltä. Ommellut paljetit myös liikkuvat kauniimmin ja vapaammin kuin liimatut. Korhonen (Salmela & Vanhatalo 2004, 67) kertoo, että puvustusmateriaalin on oltava elävä, suurpiirteinen ja haluttava. Sen on vastattava liikkeeseen ja valoon ja herätettävä oikeita, sisältöön liittyviä assosiaatioita. Kankaan pinta on tärkeä. Ommeltuja paljettikankaita löytyi hyvin niukasti, ja sainkin tehdä työtä löytääkseni oikeat kankaat. Paljettikankaat myös osoittautuivat hyvin hintaviksi, mutta toimeksiantajani sanoi olevansa valmis maksamaan kunnan kankaasta.

Helmikuu ei ehkä ole parasta aikaa Suomen kokoisessa maassa etsiä kimaltavia juhlapukukankaita. Tähän tulokseen tulin, kun olin kiertänyt jo useampaan kertaan samat kangaskaupat. Etsimiseni tuotti kuitenkin tulosta ja junailin pitkin Suomea paljettikankaiden perässä kuin harakka. Materiaalien saatavuus ei ole aina ollut kovin helppoa. Aarnipuun (2010, 110) mukaan esimerkiksi 90-luvulla Suomesta ei tahtonut saada kunnollisia paljettikankaita, joten niitä hankittiin muun muassa Lontoosta. Osa

pukujen kimalteesta saattoi toisaalta olla Tiimarista ostettuja muovikiviä tai lasinpalasia. Muutenkin Drag -asujen rakentaminen vaatii luovia ratkaisuja.

Valitsin pukuun 1 mustan paljettikankaan, ja kultaisella paljettikankaalla muotoilin suunnitellun muodon etukappaleelle. (Kuva 17) Helmaan löytyi aivan upea organza, jossa on paljetteja.

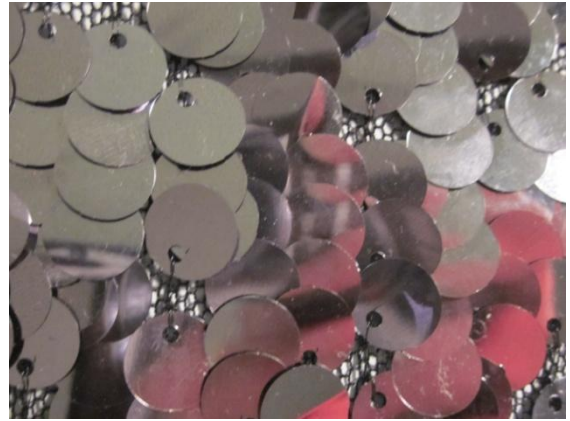
KUVA 17. Puvun 1 materiaalit

Tähän kankaaseen olimme toimeksiantajani kanssa hyvin tyytyväisiä. Paljettiorganzan alle valitsin vielä mustaa organzaa tuomaan helmaan runsautta sekä hörsyläksi olalle. Vuorikankaan valinta tähän pukuun oli ihan tavallista mustaa polyesteri vuorikangasta. Molemmat paljettikankaat olivat joustavia, mitä en ollut tullut ajatelleeksi, joten tämä tuli toki huomioida kaavoituksessa.

Pukuun 2 valikoitui upea punainen paljettikangas, toimeksiantajaani häiritsi kovin paljon, että paljetteja oli niin harvassa, mutta sain hänet vakuutettua puvun upeudesta. Punaisen paljettikankaan pohja on sifonkia, joka on siis läpikuultavaa ja hyvin ohutta. Halusin vuorikankaalla tuoda lisää hohtoa pukuun, joten valitsin punaisen kiiltävän lamee – kankaan vuoriksi. Joustamaton paljettisifonki ja joustava lamee olivat ehkä hieman riski valinta samaan pukuun. (Kuva 18)

KUVA 18. Puvun 2 materiaalit

KUVA 19. Puvun 3 materiaalit

Pukuun 3 valittiin loistava ja hieman peilimäinen hopeinen paljettikangas. Paljettikankaassa on musta pohjaverkko, niin musta vuorikangas ei kuulla millään tavalla poikkeuksellisesti läpi. Paljettikangas oli yllättävän joustavaa, mikä ei ollut huono asia ollenkaan (kuva 19). Takakappaleelle ei tarvinnut laittaa muotolaskoksia lainkaan, vaikka kaavoittaessa olin ne kaavaan suunnitellut. Joustavuuden ansiosta muotolaskokset siirtyivät helposti sivusaumaan.

5 PUKUJEN TOTEUTUS

Suunnittelukehystä noudattaen tässä luvussa käsittelen pukujen toteutusta. Suunnitteluvaiheessa tapahtuneen arvioinnin ansiosta oli helpompi lähteä toteuttamaan pukuja. Pohdin luvussa myös teatterimaisia erikoisempia ratkaisuja sekä minkälaisia ratkaisuja itse olen päättänyt puvuissa käyttämään.

5.1 Valmistusvaihe

Asiakkaan toiveena olleet paljettikankaat ovat haastavia työstää. Materiaalit vaativat, että ne harsitaan aina ennen ompelukoneella ompelua. Nuppineuloista ei ollut hyötyä, koska niillä ei saa pidettyä hieman venyviä, paksuja ja liukkaita kankaita tarpeeksi paikallaan. Huomasin myös, että erikoispitkät nuppineulat olivat käteviä paljettikangasta nuppineuloin kiinnittäessä, esimerkiksi sovitustilanteessa. Leikkaamisen jälkeen koin järkevänä merkitä langalla harsien rinta-, vyötärö ja lantioviivan. Liitu ei tuntunut pysyvän, eikä hakkimerkkejä olisi enää löytynyt paljettien seasta.

Harsin kaikki puvut ensimmäiseen sovitukseen, jotten rikkoisi paljetteja, jos ja kun muutoksia tulisi. Päädyin vuorittamaan kaikki puvut osaksi jatkokäyttöä ajatellen, ja osaksi siksi, että puvut olisivat siistimmän näköiset, eikä alla olevan puvun paljetit jäisi kiinni päällä olevan puvun nurjalla oleviin lankajuoksuihin, ja aiheuttaisi näin tukalia tilanteita lavalla pukujen vaihdossa

Punainen puku 2 vaati jo leikkausvaiheessa, että sen saumavarojen kohdalta puretaan kaikki paljetit pois. Punaisen puvun vuori oli hieman haastava materiaali, mutta siitäkin selvisi, kunhan malttoi harsia ensin. Muut paljettikankaat leikkasin aikaa säästäten ronskisti purkamatta paljetteja saumavarojen kohdalta.

Huomioin myös ommellessani paljettikangasta koneella, että numero 80 koneenneula tuntui parhaimmalta. Se meni hyvin läpi paljeteista, ei jättänyt kovin suurta reikää paljettiin, neula oli myös tarpeeksi kestävä. Paksuimmissa kohdissa ei mikään neulan paksuus olisi riittänyt. Ne oli parempi ommella osaksi käsin. Musta/kultaisen ja hopean puvun helmat ompelin käsin.

Koska puvuista tuli lopulta aika painavia, tuntui siltä, että rintaliivit alkavat valua alaspäin. Puvut ovat olkaimettomia, joten en halunnut, että rintaliivien olkaimet näkyvät missään tapauksessa, mutten myöskään halunnut käytettävän silikoniolkaimia. Päädyin ompelemaan rintaliiveihin silikoninauhaa jarruttamaan, se tuntui myös toimivan. Pukujen päällä pysyvyyttä parantamaan, ompelin n. kolme cm leveän kuminauhan jokaisen puvun yläreunaan (kuva 20). Pukuun 1 ompelin vielä pyörökuminauhan ylös leveän kuminauhan alle, koska puvusta tuli melko painava, enkä halunnut, että alla olevat puvut olisivat tulleet näkyviin.

KUVA 20. Kuminauha puvun 1 yläreunassa

Pukujen 2 ja 3 helmoihin ompelin palat tarraa ja vastaavasti vastapalan tarrasta ompelin punaisessa puvussa toiseen kainaloon, johon puvun helma nostetaan piiloon. Tarra auttaa pukuja pysymään toisten pukujen alla, etteivät liukkaat paljetit luiskauttaisi alimpia pukuja ennenaikaisesti näkyviin. Toimeksiantajan mielestä tämä oli hyvä ja hyödyllinen idea. Hänellä on aiemmin ollut joitakin hankaluuksia pukujen piilossa pysymisessä. Hopeaan pukuun tarra tuli luonnollisesti keskelle taakse, jonne puvun ”häntä” nostettiin piiloon.

Pukujen valmistus sujui hyvin, vaikka materiaalit olivatkin haastavia, enkä ollut aiemmin valmistanut paljettikankaista vaatetta. Paljetteihin jäi myös todella helposti sormenjälkiä, joita sitten sai hangata pois, koska ne veivät paljettien kiiltoa.

5.2 Teatterimaiset ratkaisut

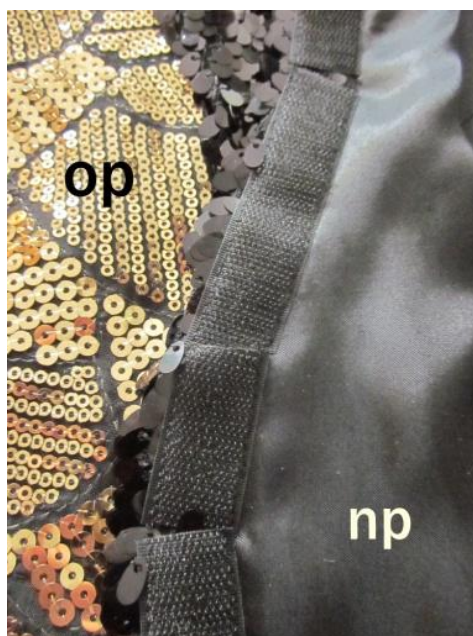
Tässä luvussa käsittelen tekemiäni rakennekokeiluja ja sitä minkälaisiin ratkaisuihin olen päätenyt, jotta niin kutsutut ”taikatemput” eli vaatteiden hyvin nopeat vaihdot onnistuisivat. Tämä vaatii myös valotehosteita, joskus ehkä ääntäkin hämäämään katsojaa. Valoilla on suuri merkitys esityksessä, jotta katsoja erottaisi esiintyjän lavalta. Niinpä niillä voi myös olla näyttämättä katsojalle tiettyjä asioita. Vaatteen vaihtuessa, voi valoja pimentää niin pieneksi hetkeksi, ettei ihmissilmä välttämättä edes pysy mukana. Ja yllätys, esiintyjällä on uusi puku päällä.

Teatterivaate ei ole pelkästään kaavoituksen tuomaa linjakkuutta tai muotojen muutosta. Vaate kaipaa toisinaan enemmän tai vähemmän koristelua ja yksityiskohtia, jotta siihen saadaan luonnetta. Vaatetta voi koristella hyvin kalliilla tai hyvin halvalla mielikuvituksen mukaan. Joskus mutteri on parempi kuin timantti. Suurella näyttämöllä työskentelyssä on se etu, että voi olla suurpiirteisempi, kun taas pieni näyttämö vaatii huolellisuutta. Suurella puolella tarkka työ menee oikeastaan hukkaan, koristelu täytyy osata suhteuttaa mittakaavaan. Mutta vaatteen leikkauksen kannalta on oltava tarkkana näyttämön kokoon katsomatta, sillä se luo kantajalleen muodon ja karakterin ääriviivat. (Salmela & Vanhatalo 2004, 88.)

Pukujen suunnitteluvaiheessa pohdin jo paljon, minkälaiset kiinnitysratkaisut tulen laittamaan. Miss Divet kertoi haastattelussaan (2010), että hänen mielestään nopein vaihto on ehkä tarrarepäisytaktiikka, jolloin housut ja takki saattavat 5 sekunnissa

vaihtua pikkumekkoon. Toimeksiantajani sanoi, että tarranauhakiinnitys on hänenkin mielestään ollut hyvin toimiva tähän mennessä, joten sitä kannattaisi käyttää. Ongelmana oli ollut, että kun tarranauhan laittaa kiinni se on hyvin kova ja saattaa vetää kangasta ikävästi tai se jää ikävästi kupruille. Vaarana on aina, jos useampi vaate on päällä, että repäisee kaksi pukua samaan aikaan pois, kuten Miss Divetillä on käynyt. Hän kertoo, että kerran hän repi vahingossa kaksi vaatekertaa, joten Anita Hirvosella oli Kikan vaatteet. Siinä oli yleisö ja artisti ihmeissään (Kurvinen, 2010).

Päädyin kokeilemaan pukujen protokappaleisiin erilevyisiä tarranauhoja. Kapein 2 cm:n tarranauha ei muotoutunut niin hyvin puvun sivusaumaan, joten leikkasin nauhan n.10-12 cm pätkiksi (kuva 21) ja sivu näytti jo paremmalta.

KUVA 21. Tarranauha sivussa

Koska uusi tarranauha on tietenkin paljon tarrautuvampaa kuin käytetty, halusin vielä kokeilla tarranauhaa kapeampana, joten leikkasin 2cm leveän tarranauhan puoliksi. Yhden senttimetrin levyinen tarranauha repeää hyvin nopeasti ja muotoutuu hyvin ohuemmasta kankaasta valmistetun puvun sivusauman muotoihin, eikä sitä tarvitse leikata 10 cm pätkiksi. Vaihtojen ollessa nopeita, ei ole aikaa repiä tarraa väkisin auki. Siksi päädyin leikkaamaan uuden tarran puoliksi. Punaisessa puvussa 2, päädyin kuitenkin laittamaan tarranauhan leveämpänä (2cm) rinnan kohdalle, koska se joutuu kovimpaan venytykseen. Tarra kapenee heti rinnan alapuolelta. (kuva 22) Pohdittuani, miten puku repäistään pois käytännössä, oli vaikea saada otetta sivusaumasta ja tarras-

ta. Päädyin siis tekemään vetolenkit tarranauhan päälle kainaloon, helpottamaan repäisyä. (kuva 23)

KUVA 22. Puvun 2 tarrakiinnitys

KUVA 23. Vetolenkki tarran päässä

Paljettikankaan paljetit saattavat takertua toisiinsa, kun puvut on käännetty piiloon toisten pukujen alle. Ja jotta esiintyjän tarvitsisi mahdollisimman vähän oikoa pukujaan, päädyin laittamaan pienet lyijypainot puvun 2 punaisen, ja puvun 3 hopean helman kulmaan. Näin painot auttavat puvun laskeutumista materiaalista riippumatta. Mietin myös jotakin pientä hiekkapussia tai vastaavaa painoksi, jos lyijypainoa ei olisi ollut saatavilla. Jos pukujen malli olisi ollut toinen, olisin saattanut käyttää painoa myös esimerkiksi edestä taakse ”heitettävissä” olkaimissa.

Puvun 1 helman irrotus oli koko prosessin mielenkiintoisimpia juttuja. Pohdin kovasti, miten puvusta saisi ”salamana” lyhyen. Mietin millä kiinnityssysteemillä olisi helma kaikkein helpoin saada irti lavalla. Muistin aikaisemmin mainitsemani Tuhkimomusikaalin ja siinä tapahtuneen taikatempun. Olin työharjoittelussa musikaalin jälkeen Helsingin Kaupunginteatterilla ja kysyttyäni, miten Tuhkimon puku vaihto onnistui niin nopeasti, paljastivat he sen minulle. Tempun oli suunnitellut oikea taikuri. Tempussa oli käytetty siimaa apuna. Enää en tarkalleen muista millainen systeemi puvussa oli, mutta kun muistin siiman, tuntui siitä olevan jo tarpeeksi apua omalle pohdinnalleni. Tästä inspiroituneena halusin itsekin kokeilla siimaa helman irti saamisessa. Tein protohameeseen sekä tarranauhakokeilun (kuva 24), että siimakokeilun (kuva 25).

KUVA 24. Tarranauhakokeilu

KUVA 26. Korsetin pois riisuminen

KUVA 25. Siimakokeilu

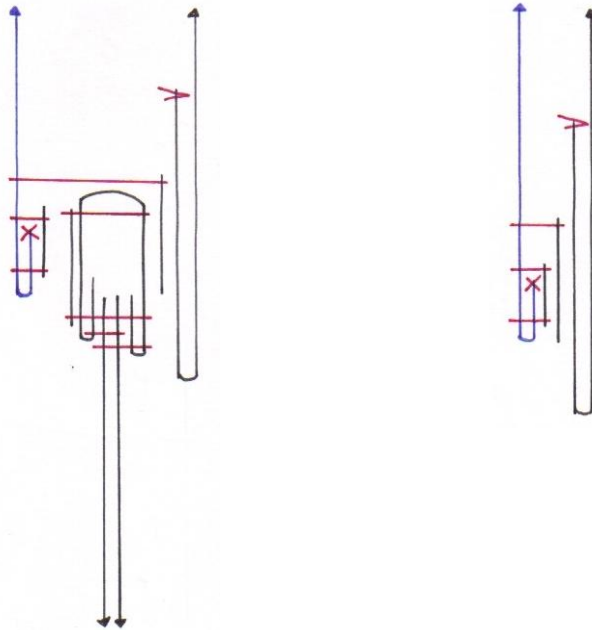
Valitsin kokeiluun satiininauhan, jonka liukkaan pinnan avulla siima pujautaisi nopeasti pois. Siiman pujotus satiinilenkkien läpi oli työlästä ja aikaa vievää. Laitoin ensin satiininauhanpalat tiheästi, ettei helma pääsisi repsottamaan. Huomasin kuitenkin nopeasti siiman olevan niin kestävä ja jäykkää, että satiininauhat pystyivät laittamaan väljemmin. Kuvan 25 oikeassa laidassa olevassa kuvassa näkyy, kuinka satiininauhat jäävät helman alle piiloon. Rakenne ei siis missään tapauksessa saanut näkyä. Päädyin valitsemaan kuitenkin tarranauhan, joka oli huomattavasti nopeampi tehdä ja toimi oikein mainiosti revittävänä. Siima olisi ollut mielenkiintoisempi valinta, mutta turhan aikaa vievä sekä valmistaa että pukea. Toimeksiantajani ilahtui kokeiluistani kovasti, koska hän näki, että asia kiinnostaa minua oikeasti. Löysin vielä myöhemmin omista korsetti-opintojakson monisteistani piirroksen (kuva 26), jossa jo 1800-luvulla on käytetty apuna valaanluuta ja kangaslenkkejä, korsetin nopeasti pois saamiseksi. Itse kehittämäni rakenne ei siis ollutkaan täysin uusi.

Puvun 1 helmarakenne on erikoinen repäistävän helman takia. Miehistassa tarra on ommeltu kiinni vuoriin, ja tarran päälle ommeltu satiininauha, jottei tarranauha jäisi paljettikankaan lankajuoksuihin kiinni (kuva 27). Päädyin laittamaan tarranauhan vuorin sisäpuolelle, ettei se vahingossakaan repisi sukkahousuja rikki. Minkä se kyllä tekisi, jos olisi jalkoja vasten.

KUVA 27. Rakenne puvun 1 helmassa **KUVA 28. Rakenne irtohelmassa**

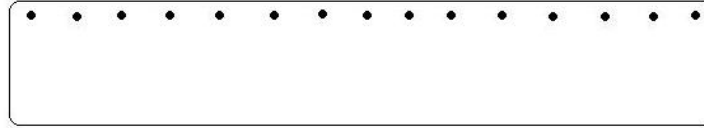
Irtohelmassa (Kuva 28) on leveämpi tarranauha kuin puvun 1 helmassa, että pimeäsäkin pukiessa osuu tarrat vastakkain helposti. Irtohelman sivusaumaan piti tehdä v-muoto, koska puvun 1 helma on vino. Poikkileikkauskuva rakenteesta selventää vielä erikoisen ratkaisun (Kuva 29). Vasemmanpuoleisessa kuvassa näkyy koko helman poikkileikkauskuva. Oikeanpuoleisessa kuvassa on puvun 1 helman poikkileikkaus ilman irtohelmaa.

KUVA 29. Poikkileikkauskuva irtohelman rakenteesta

Sovituksessa tuli vastaan myös ongelma, että alimmainen eli hopeinen puku 3, saattoi vilkahtaa esiin edestä ylhäältä punaisen puvun ollessa päällä. Suunnittelin apuun

muovisen laatan (kuva 30), johon porasin toiselle sivulle reikiä, josta sen voi ommella puvun pääntielle, ja pujottaa alimmaisen puvun nurjalle puolelle ihoa vasten.

KUVA 30. Muovinen laatta

Totesin kuitenkin, että se olisi saattanut tuntua liian kovalta, kun puku kuitenkin repäistään nopeasti pois. Mietin myös rigilene -nauhaa muovin tilalle, mutta se tuntui liian heppoiselta. Ongelma ratkesi kenraaliharjoituksissa, puvut ovat niin pienen hetken päällä, etteivät päällimmäinen puku ehdi paljastaa alla olevaa pukua. Paljettikan-
kaat osoittautuivat hyvin liukkaiksi, sovituksissa huomattu ongelma johtui siis vain sovituksen kestosta ja siinä pukujen edestakaisesta nykimisestä, mm. helman oikeaa pituutta etsittäessä.

6 ARVIOINTI

Kuinka hyvin esiintymisasut onnistuivat täyttämään niille asetetut kriteerit? Arvioin valmiita asuja (kuvat 31 - 34) FEA-mallin kautta. Käsittelen samalla toimeksiantajani antaman arvioinnin puvuista ja yhteistyöstämme. Liitteessä 1 on toimeksiantajalleni esittämät kysymykset sekä saamani vastaukset.

KUVA 31. Valmis puku1/look1

KUVA 32. Valmis puku1/look2

KUVA 33. Valmis puku 2

KUVA 34. Valmis puku 3

Toimivuus

Toimivuus puvuissa onnistui mielestäni hyvin. Osasin huomioida suunnittelussa ja valmistuksessa toimivuuden vaatimia yksityiskohtia. Muun muassa vetolenkit kainalossa oli todella hyvä idea, niistä oli käyttäjälle paljon apua nopeissa vaihdoissa. FEA-mallissa toimivuuden kriteereinä olivat istuvuus, liikkuvuus, pukujen päällekkäisyys ja päällä pysyvyys sekä tärkein eli riisuttavuus.

Pukujen päällekkäisyys toimi mielestäni upeasti, eikä alla olleet puvut vilkkuneet, vaikka niin olin ensin pelännyt. Toimeksiantajani mielestä pukujen päällekkäisyys toimi loistavasti, ja hän hämmästeli, miten niin paljon kangasta saa pakattua päällekkäin ilman, että päällimmäinen puku näyttää ”mahdottomalta muhkuralta”. Pukujen nopeat vaihdot toteutuivat täysin suunnitellulla tavalla. Tarranauhat aukesivat helposti ja sujuvasti. Ainut parannettava asia, jonka hän keksi, oli suurempi tarrapala puvun 3 taakse, jotta helmahäntä pysyisi paremmin ylhäällä. Itsekin huomasin tämän ollessani pukijana toimeksiantajalleni MDQ –kilpailuissa. Harjoituksissa ja sovituksissa puvut olivat pysyneet hyvin piilossa, mutta juuri ennen esitystä alimmaisen puvun eli puvun 3 häntä tipahti esiin. Korjasimme asian tietenkin pukemalla puvut uudestaan eikä esityksessä ilmennyt enää mitään ongelmaa. Mutta se oli asia, joka jäi korjauksena omaan mieleeni kuin myös toimeksiantajani.

Oli hienoa kuulla kilpailun tuomareiltakin hyvää palautetta Miss Jan’in puvuista. Tuomareista palautteenantovuorossa Miss Jan’in esityksen jälkeen oli Aira Samulin, joka kehui pukukokonaisuuden toimivuutta ja erityisesti nopeasti ja vaivatta onnistuneita hyvin nopeita pukuvaihtoja. Tämä oli minulle suuri kiitos tekemästäni työstä. Myös toimeksiantajani oli hyvin mielissään tuomareiden pukukehuista, olihan hän panostanut pukuihin nyt enemmän kuin ennen.

Esteettisyys

FEA-malliin asetettujen kriteerien pohjalta arvioidessa esteettisyyttä, kriteerit täyttyivät. Puvut ovat kauniita, näyttäviä, tyylikkäitä, ja niissä on käytetty upeita materiaaleja sekä värit ja kontrastit pukujen kesken toimivat. Värit ja kontrastit toivat haastetta materiaalivalintaan. Koska paljettikankaita oli ylipäättänsä tarjolla hyvin vähän, oli mietittävä tarkkaan, mikä puku tulee minkäkin väriseksi, jotta ero edelliseen pukuun huomataan. Olen hyvin tyytyväinen, että toimeksiantajani piti kiinni halustaan saada paljettikangasta.

Toimeksiantajani sanoi, että kaikki kolme pukua, neljä asukokonaisuutta ovat näyttävät ja naiselliset. Muodot ja pukujen ulkonäkö pysyy kerros kerrokselta erittäin hyvänä. Puvut ovat toisiinsa nähden hyvin erilaisia, joten pukujen vaihdot erottuvat lavalta näyttävästi. Silti samantyyllisyys ja materiaalit yhdistävät pukuja. Pidänkin tärkeänä, että toimeksiantajani piti päänsä materiaalien suhteen ja vaati saada paljetteja pukuihin. Nyt niistä tuli näyttävä kokonaisuus, joka varmasti kimalteli myös takarivissä asti. Olen tyytyväinen siihen, etten suunnitellut minulle hyvin ominaisia pieniä yksityiskohtia pukuihin. Puvut ovat päällä hyvin vähän aikaa ja siksi onkin tärkeää, että ne sykähdyttävät heti, ettei katsojan tarvitse etsiä puvusta pieniä yksityiskohtia.

Ilmaisevuus

Mielestäni puvut täyttivät hyvin FEA-mallissa esille tulleet kriteerit, eli puvut olivat persoonallisia ja naisellisia. Erityisesti pukuun 1 olen tyytyväinen. Se on näyttävä ja korostaa naisellisuutta ja naisellisia muotoja loistavasti. Myös toimeksiantajani on tyytyväinen pukuun 1. Hän sanoi, että varsinkin kokonaisuuden ensimmäinen puku korostaa naisellisia muotoja ja on erittäin hyvä puku aloittaa ja mennä lavalle. Ilmaisevuuden kannalta oli mielestäni myös tärkeä huomioida puvun muoto, jotta muoto on vakuuttava, on puvun alla käytettävä toppauksia. Olen tyytyväinen tekemiini ratkaisuihini toppauksista. Oli mukava voida yllättää toimeksiantajani toppaushousuilla, joista hän ilahtui huomattavasti, oli ihana kuulla, että hän oli salaa jopa haaveillut moisista.

Drag-artisti Laila-Annikki kehui toimeksiantajani pukuja jo kenraaliharjoituksissa minulle. Hänen mielestään puvut edustivat Miss Jan'ia täydellisesti ja ne olivat ”Miss Janmaiset”. Itse hän sanoi, ettei voisi kuvitella hänen drag-hahmolleen vastaavia pukuja ollenkaan, ne olisivat kuulemma liian tyylikkäitä hänelle.

7 POHDINTA

Olen saanut sukeltaa dragin maailmaan ja tuntuu, että en läheskään nähnyt vielä kaikkea. Sain myös tietää mistä sana ”drag” tulee, Dressed As a Girl, pukeutunut ”naiseksi”. Mielestäni toimeksiantajan löytyminen työvoimatoimiston sivuilta oli hauska ja erilainen tapa ottaa yhteyttä opinnäytetyön mahdolliseen toimeksiantajaan, mutta hy-

vinkin kannattava yhteydenotto se oli. Halusin itse ehdottomasti päästä tutkimaan pukujen toimivuutta. Oli haastavaa saada aihe rajattua niin, ettei työ leviä käsiini. Olin varautunut siihen, ettei lähdeaineistoa saataisi kovinkaan paljoa löytyä, mutta yllätyin positiivisesti. Minua jäi harmittamaan, että vanhempia lehtiartikkeleita oli niin hankala saada käsiin, niistä olisi varmasti ollut hyötyä.

Jos nyt saisin tehdä puvut uudestaan, tekisin ne osittain toisin, vaikka olen tyytyväinen näihin pukuihin, ja ennen kaikkea toimeksiantajani oli hyvin tyytyväinen. Ensimmäistä pukua en niinkään muuttaisi, mutta toista ja kolmatta mielenkiintoisemmiksi. Ensimmäiseen pukuun suunnittelin ja valmistin koristeellisen ”kangasläpän” rinnan päälle. ”Läppä” olisi ollut pois repäistävä, ja se olisi tuonut tarvittavaa muutosta ensimmäisen puvun yläosaan, koska puvun 1 piti ensin muuttua kolmeksi erilaiseksi lookiksi. Ajatuksena oli siis 1 puku 3 asukokonaisuutta. ”Läppä” näytti luonnoksissa hyvältä ja oli ajatuksena mielenkiintoinen, mutta totesimme sovituksessa sen katkaisevan puvun 1 kauniin kultaisen muodon. Jätimme ”läpän” käyttämättä ja hyvä niin. Ratkaisimme puvun 1 viimeisen asukokonaisuuden vaihdon lyhyestä takaisin pitkäksi, tekemällä kokonaan uuden puvun, puvun 2. Jälkeenpäin ajatellen se tuntui hyvältä ratkaisulta. Pukujen kontrasti vaihtuu useammin, kun koko puku ylhäältä asti vaihtuu kokonaan uuteen.

Jälkikäteen ajatellen, kuuntelin ehkä liian nöyrästi toimeksiantajani toiveita. Olisi pitänyt rohkeammin tuoda omaa näkemystäni esille. Esimerkiksi luovuin puvun 3 sivuille suunnittelemistani aukoista kokonaan. Aukoista olisi tullut liian pienet, ja paljettikangas ei tuntunut kääntyvän tarpeeksi kauniisti aukon reunoilta. En olisi uskonut niin monen puvun mahtuvan kauniisti päällekkäin, ettei mitään isompia muhkuroida päässyt syntymään. Nyt kun tiedän, että pukuja voi olla oikeasti useampia päällekkäin yllä, minua kiehtoisivat kokeilla, kuinka monta pukua saisin näyttämään vielä hyvältä päällä. Ehkä saan kokeilla sitä sitten seuraavassa projektissani.

Toimeksiantajani oli hyvin tyytyväinen koko prosessiin ja siihen, että valmistuksen suhteen aikataulu piti luvattulla tavalla. Olen itsekkin tyytyväinen, että pidin aikataulustani kiinni, vaikka se oli suhteellisen tiukka. Toimeksiantajalleni jäi reilusti aikaa harjoitella puvuilla ennen kilpailuesitystä. Pyrin siihen, että hän saisi rauhassa totutella pukuihin. Mielestäni oli hyvä, että sain valmistaa puvut suurelta osin Helsingissä. Näin oli mahdollista sovittaa pukuja useamman kerran ja varmistua pukujen onnistu-

misesta. Oli myös tärkeää, että toimeksiantajani näki prosessin edistyvän ja koki olevansa mukana vaikuttamassa pukuihin. Erityistä kiitosta hän halusi antaa vielä lantio/takapuolitoppaushousuista. Sain kiitosta myös siitä, että osasin ottaa huomioon, mitä puvuilta vaaditaan, jotta ne ylipäättänsä näkyvät lavalta.

Kilpailussa voittajaksi kruunattiin tänä vuonna upea Linnea Von Kattendam, hänen hahmonsa oli uudenlainen verrattuna muihin kilpailijoihin. Tänä vuonna kilpailussa oli kuulemma kovin taso, mitä tähän mennessä on kertaakaan ollut. Tuomarit arvioivat muun muassa, kuinka hyvin artisti huulisyntetisoi, käyttää lavaa hyödykseen, pukuja sekä koko ulkomuotoa. Valitettavasti tänä vuonna Miss Jan ei sijoittunut. Se oli tietenkin hänelle kova pettymys. Itselleni tämä oli joka tapauksessa upea kokemus, enkä olisi voinut hienompaa ja mielenkiintoisempaa aihetta opinnäytetyölleni keksiä. Liitteessä 2 on kuvia toimeksiantajani kilpailijoista, jokainen voi itse katsoa ja vähän vertailla pukuja, joita kilpailijoilla oli yllään. Kuvat on kaapattu MTV3:sen nettisivuilta

Olen myös ylpeä saamastani positiivisesta palautteesta, kisojen tuomareilta, toimeksiantajani ystäviltä sekä tietenkin toimeksiantajaltani. Kokemuksena tämä työ on ollut todella hieno. Olen päässyt paikkoihin, joihin en osannut unelmoidakaan pääseväni. Olen aina ollut heikko ilmaisemaan itseäni kirjoittamalla, mutta toivon, että tästä työstä näkyy ja välittyy lukijalle se onnellinen ja iloinen tunne, joka minulla on ollut koko opinnäytetyöprosessin ajan! Olen pitänyt tämän prosessin tekemisestä todella paljon, ja on hakeaa jättää tämä prosessi taakse. Opin prosessin aika paljon dragista, erilaisista ihmisistä ja itsestäni. Tämän työn tehtyäni on taas parempi jatkaa eteenpäin kohti uusia haasteita.

Drag-aiheesta voisi tehdä lisää tutkimuksia meidänkin alaa ajatellen. Kuten esimerkiksi kuinka rakentaa look-alike hahmo, miten saada koottua tunnetusta artistista ne palat, jotka yleisö varmasti tunnistaa. Myös burlesque ja transsukupuolisuus ovat aiheita, joissa olisi aineita opinnäytetyöksi. Kysymys, mikä luetaan dragiksi, jäi ehkä hieman arveluttamaan. Onko Marja Tyrni drag? entä Vesa-Matti Loirin Tyyne -hahmo? Kai jokainen saa itse päättää, miten ajattelee asian olevan. Mielestäni dragia on mies/nainen, joka pukeutuu viihdyttämistarkoituksessa vastakkaisen sukupuolen vaatteisiin esittäen sitten vanhempaa tai nuorempaa hahmoa.

LÄHTEET

- Aarnipuu, Tiia 2010. Sinivalkoisissa höyhenissä, Suomalainen drag. Keuruu: Like Kustannus Oy.
- Anttila, Pirkko 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.
- Anttila, Raija, Jokinen, Raili 2000. Sovitus ja Muotoilu. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Baldwin, Michelle 2010. Burleskin paluu. Keuruu: Like Kustannus Oy.
- Barcsay, Jenô 1986. Anatomia opas taiteilijalle. Unkari: Werner Söderström Oy.
- Cadia, Anna 2010. Väärä kuningatar tekee mitä haluaa. PDF-dokumentti. www.normihomolehti.fi Verkkoalehti - NHL 1/2010, 13. Luettu 14.3.2011
- Drag Show Artist –kilpailujen Internet sivut. WWW-dokumentti. <http://www.dragkilpailu.com/89> Päivitetty 12.2.2011. Luettu 12.2.2011
- Ebrahimian, Babak 2006. Theatre Design, Behind the Scenes with the Top Set, Lightning and Costume Designers. RotoVision.
- Haimo, Ria-Noore 2005. Queen of glamour, glamour –henkinen avausnumeron puvustus drag queenille. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Heikkilä-Rastas, Marjatta (toim.) 2009. Pukutaikaa. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Koskennurmi-Sivonen, Ritva, Raunio, Anna-Mari 2000. Vaatekirja. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kurvinen, Juha 2010. Miss Divet'in haastattelu. WWW-dokumentti. www.missdivet.com. Ei päivitys tietoja. Luettu 13.2.2011.
- Lamb, Jane M. & Kallal, M. Jo 1992. A Conceptual Framework for Apparel Design. Clothing and Textiles Research Journal 10/ 1992. 42-47
- Löija, Pauli 2007. Homojen hauskanpidosta ammattimaiseksi toiminnaksi - Suomalaisen drag shown historiaa. Teoksessa Mustola, Kati, Pakkanen, Johanna 2007. Sateenkaari - Suomi, Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa. Keuruu: Like Kustannus Oy. 87-94.
- Miss Drag Queen –kilpailujen omat Internet sivut. WWW-dokumentti. www.mdq.fi Päivitetty 15.2.2011. Luettu 15.2.2011.
- Mustola, Kati, Pakkanen, Johanna (toim.) 2007. Sateenkaari - Suomi, Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa. Keuruu: Like Kustannus Oy.

Nadoolman Landis, Deborah 2003. Costume Design Screencraft. RotoVision.

Pikkanen, Antti 2011. Yhden miehen show. City-lehti, Helsinki 7/2011, 11.

Ranneliike.net 2007. Drag Queenit. WWW-dokumentti.
<http://ranneliike.net/teema/drag-queenit?srt=0&cid=16&aid=291> Päivitetty 6.1.2007
Luettu 12.2.2011.

Salmela, Sari, Vanhatalo, Tapio 2004. Näyttämöpukuja. Jyväskylä: Like kustannus Oy.

Sotti, 2009. Näyttämön totta – kierrätys näyttämöpuvustuksessa. Teoksessa Heikkilä-Rastas, Marjatta 2009. Pukutaikaa. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy. 116.

Valtee Jarkko, 2010. TV-ohjelma, Puoli Seitsemän. Yle TV1. 14.12.2010

Vuorela, Ulla 2009. Burleskillä itseilmaisun kliimaksiin. WWW-dokumentti.
<http://olotila.yle.fi/mina/hyvinvointi/burleskillä-itseilmaisun-kliimaksiin> Päivitetty
14.8.2009. Luettu 12.2.2011

KUVALÄHTEET

- 1** Aarnipuu, Tiia 2010. Sinivalkoisissa höyhenissä, Suomalainen drag. Keuruu: Like Kustannus Oy, 168.
- 13** <http://www.cross-dress.com> Päivitetty 13.2.2011. Luettu 13.2.2011
- 15** Jenkyn Jones, Sue 2005. Fashion Design. Lontoo: Laurence King Publishing, 85.
- 25** Silvennoinen, Seija, 2008. Korsetit ja krinoliinit -opintojakson opetusmonisteita.

Palautekysely toimeksiantajalleni

PALAUTE

Moikka!

Tässä ois taas nippu kysymyksiä joihin saat vastata, vastaathan mahdollisimman laajasti.

1. Vastasiko valmistetut puvut luonnoksista saamiasi mielikuvia? Ovatko puvut mieleisiäsi? Ovatko puvut Miss Janin tyylin mukaisia? Ovatko ne mielestäsi tarpeeksi naisellisia, näyttäviä ja huomiota herättäviä? Olisiko puvuissa mielestäsi jotakin parannettavaa? jos, niin mitä?
2. Olitko tyytyväinen pukusuunnitteluuni? Onko puvuissa tarpeeksi kontrasteja keskenään, toimiiko pukujen päällekkäisyys? Toimiko puvustus kokonaisuudessaan, oliko puvustus mielestäsi ehjä kokonaisuus?
3. Kuinka sovitukset mielestäsi sujuivat? Ruusuja/risuja? Oliko sovituksia mielestäsi tarpeeksi/liikaa?
4. Puvuilta vaadittiin toimivuutta nopeissa, lavalla tapahtuvissa pukuvaihdoissa, oliko pukuja helppo vaihtaa lavalla? Onnistuivatko pukuvaihdot ongelmitta? Olinko valinnut mielestäsi oikeita teknisiä ratkaisuja pukuihin (mm. tarranauha pätkissä, kapeampi tarranauha sivussa, painot helmassa)?
5. Oletko saanut puvuistasi kommentteja? Millaista palautetta olet saanut puvuista? Ketkä ovat antaneet palautetta?
6. Koetko aikataulun olleen sopiva/ liian tiukka/löysä?
7. Miten koet yhteistyömme sujuneen? Ruusuja/risuja? Voisitko suositella minua myös muille drag-artisteille?

Saat myös ihan vapaasti antaa palautetta, jos minulta jäi joku asia mainitsematta!

Kiitos!

– Venla

Toimeksiantajan palaute

Palaute MDQ 2011 puvuista

1 Näin 4 puvusta ensimmäisen sarjan luonnoksina ja silloin jo tuntui hyvältä. Venla oli ymmärtänyt millaiset puvut haluan. Puvuista tuli tyyliiltään juuri sellaiset kuin niiden toivoinakin olevan ja hyvin ?Miss Jan-mäiset?. Varsinkin sarjan ensimmäisen puvun kultainen etu-osa korostaa naisellisia muotoja ja on erittäin hyvä puku aloittaa ja mennä lavalle. Sarjan kaikki 3 pukua, 4 lookkia ovat näyttävät ja naiselliset. Parannettavaa keksin ainoastaan sen viimeisen puvun, hopeinen jossa takana ?häntä?, hännän ylhäällä pysymiseksi olisi voinut laittaa isomman palan tarraa jotta se olisi pitävämpi.

2 Pukujen päällekkäisyys toimii loistavasti, uskomatonta miten niin paljon kangasta saa pakattua päällekkäin ilman että viimeinen asu näyttää muodottomalta muhkuralta. Muodot ja pukujen ulkonäkö pysyy kerros kerrokselta erittäin hyvänä. Puvut ovat toisiinsa nähden hyvin erilaisia joten pukujen vaihdot erottuu lavalta näyttävästi. Silti saman tyyllisyys, materiaalit, yhdistää puvut.

3 Tapasimme muistaakseni 5-6 kertaa koko projektin aikana, pidän sitä ihan kohtuullisena. Venla selkeästi sisäisti sen mitä haluan vaikka en välttämättä sitä osannut tuoda esille kovin selkeästi. Ohjeeni taisi olla lähinnä että paljetteja pitää olla?

4 Puvut toimivat hyvin nopeissa vaihdoissa, alemmat ei näkynyt alta eikä repsottanut. Tarranauhat aukesivat helposti ja sujuvasti. Kilpailun tuomarit jopa kommentoivat hyviä puvunvaihtoja. Ainoastaan se viimeinen hopea puku oli ennen esitystä vähän ongelma saada pysymään muiden pukujen alla, mutta esityksessä toimi silti hyvin.

5 Olen saanut kiitosta lookistani, puvut toimivat hyvin ja näyttivät hyviltä ja muodokkailta.

6 Pelkäsin vähän siinä vaiheessa kun Venla loppujenlopuksi pukuja alkoi tekemään että aikataulu tulee olemana hänelle liian tiukka, mutta hän sai kyllä ne tehtyä mainiosti juuri sillä aikataululla jonka olimme sopineen. Minulle itselleni jäi hyvin aikaa harjoitella pukujenkin kanssa esitystäni.

7 Yhteistyö sujui ainakin minun nähdäkseni hyvin, Venla ymmärsi mitä puvuilta vaaditaan että ne ylipäänsä edes näkyvät lavalta. Kukin puku on päällä hyvin vähän aikaa joten niissä täytyy panostaa siihen että puku sykähdyttää heti eikä tarvitse etsiä pieniä yksityiskohtia sieltä täältä. Mielelläni käytän Venlaa uudemmankin kerran! Olen suositellut jo muillekin ystäväilleni.

Erityistä kiitosta haluan antaa kyllä lantio/peppu pöksyistä!

-Jan Frimodig

Miss Drag Queen 2011 kilpailijat

Kuvat ovat MTV3.fi sivuilta kaapattuja. Kuvat: Santi Hytönen (onthemove.fi).
(<http://www.mtv3.fi/viihde/uutiset/muut.shtml/1307934/linna-von-kattendam-on-miss-drag-queen-2011>). Päivitetty 5.4.2011 Luettu 5.4.2011

MDQ 2011 Kilpailijoita

1 Laila-Annikki

2 Miss Hero, 1perintöprinsessa, yleisön suosikki, median suosikki.

3 Miss Jan, toimeksiantajani ei sijoittunut tänä vuonna.

4 Vanessa Alexandra

5 Inga

6 Linnea Von Kattendam, VOITTAJA.

7 Lola Vanilla

8 Sheila, 2perintöprinsessa.

9 Chiquita

10 Unelma